

Podmínky použití

Knihovna poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny není možné bez případného písemného svolení knihovny.

Hlavní název: Význam procesu polenského pro pověru ritualní

Autor: Tomáš Masaryk

Vydavatel: J. Herben

Vydáváno v letech: 1900

Stránky: 1 - 88

77138

Význam

procesu polenského pro pověru ritualní.

ML 18548

NÁRODNÍ KNIHOVNA

1001216470

54 3 19931

2 3367/54

Tiskem H. S. Hermanna v Berlíně. Nákladem J. Herbena v Praze.

Předmluva.

Sotva že moje brožurka polenská vyšla, ihned a sice — v Mnichově oznámena od „Bavorské strany reformní“ veřejná schůze proti ní.*) Co je Bavorákům po mé brožurce?

Klerikalism náš je úzce, mezinárodně spojen s klerikalismem cizím, hlavně vídeňským a německým a pracuje s ním.

*) Z plakátu uvádím tato „křesťanská“ a „reformní“ místa: „Ein Gaunerstreich-Revision, Revision, so schreit, wie im Dreyfuss-Procès, jetzt auch im Mordprocès von Polna die ganze Judenbande und ihre Helfer. Ein Judenknecht, Prof. Masaryk in Prag, Herausgeber einer im Dienste des Judenthums stehenden Zeitschrift, hat eine Broschüre voll der verlogenen Darstellungen über den Ritualmord von Polna verfasst, aus welcher das Münchener Organ der Alliance Israelite, die „Neuesten Nachrichten“, einen Auszug veröffentlichen. Während dies Blatt alle seitherigen Nachrichten über den Process ganz verdeckt unter dem Striche brachte, widmet sie dem Masaryk'schen Schandwerke den breitesten Raum, die Judenlügen sollen unter das Volk gebracht werden! Die Antwort auf diese Mache wird in öffentlicher Volksversammlung am Dienstag (14. listopadu 1895) abends 8 Uhr in der Blüthe, Blüthenstrasse, gegeben werden.“

společně. Na každý způsob je vidět, jak klerikalismu na tom záleží, aby zločin Polenský líčen byl za ritualní. To vidět také z toho, že tuto ritualnost ve zvláštních spiscích hájí, jen spisovatelé kněžští (Vrba, Vlček, Kasal); z antisemitů, alespoň z radikálních, posud pověru ritualní docela nepokrytě a svým jménem hájit ještě si netroufal žádný.

V článcích v Naší Době (č. únorové a pozd.), rozeberu historii ritualní pověry a ukážu, že to skutečně je *pověra* a sice pověra *klerikální*; zde podávám nezvratný důkaz, že vražda polenská ritualní není. Zároveň však rozbořím processu polenského usnadněno bude pochopení, jak pověra ritualní psychologicky a sociálně se udržuje a na druhé straně, jak zase rozšířená pověra v tomto jednotlivém případě působila na úsudek. Čtenář uvidí, že pověra v pravém slova smyslu oslepuje a uvidí to tím lépe, že toto oslepnutí rozumu a citu bude stopovat na lidech akademicky vzdělaných, na lékařích a právnících.

Proti pověře, jakou je pověra ritualní, nedá se úspěšně bojovat jen všeobecnějšími úvahami kulturně historickými; nejúčinněji se jí čelí důkazem in concreto, jaký podávám v této studii. —

Máme tu případ, jak nejen téměř celý náš národ, ale také značné části národů jiných se mohou mýlit, jak tedy souhlas

obecný, zásada: quod semper, quod utique, quod ob omnibus bez náležité kritiky nemůže mít platnosti. Cenné to poučení v době, kdy se u nás ve jménu národa a vlasti již docela bez obalu pořádají nejrozmanitější nerozumnosti a nepěknosti. Národ, který tak bezmyšlenkovitě podléhá klerikální pověře ritualní, podléhá přirozeně pověrám všem. Ale opakují: v případě polenském nesmí se vinit národ, lid, nýbrž jeho vůdcové, lékařové, právníci, duchovní, žurnalistika.

Obzvláště klerikálně-antisemitické zneužití procesu polenského je proto všem, kteří se ještě nevzdali rozumu a kteří si ještě troufají mít pro své přesvědčení důvody, memento!

T. G. M.

6

1848

1849

1850

1851

1852

1853

1854

1855

1856

1857

1858

1859

1860

1861

1862

1863

1864

1865

1866

1867

1868

1869

1870

1871

1872

1873

1874

1875

Obsah.

- I. *Sebeobžaloba pánů polenských přísežných znalců* . . . str. 9
Kritika nového dobrozdání lékařského. Hlavně výklad o ohnutých nohou a rány na krku.
- II. *Ukázka anatomické filologie* str. 23
Lze důvěřovat Beaufortovým protokolům přeličení? Ještě jednou ohnutí nohou a rána na krku.
- III. *Domnělé vykrvácení* str. 27
Důkaz, že mrtvola Anežky H. nenalezena vykrvácená a tudíž není zločin Polenský případem rituálním. Možnost rituální simulace. O strangulaci a ranách lebečních. Nástroje, jichž při usmrcení užito (bílá hůl — domnělý košerácký nůž).
- IV. *Doba a místo Polenského zločinu* str. 43
Důkaz, že zločin nespáchán na nalezišti mrtvoly. Důkaz z toho, že na mrtvole a její šatech nenalezeno působení deště, téměř den trvajícího, ačkoli v den ten prý již v lese ležela. Ostatní důvody (1—9) pro mínění, že mrtvola na naleziště byla odjinud dopravena.

V. *K psychologické motivaci zločinu polenského* . . . str. 53
 Není-li zločin ritualním, mohl by být *a)* vraždou smilnou. Jaké důsledky z předpokladu perversního vraha plynou pro obžalobu. *b)* Souvisí zavraždění Anežky Hrůzové se zločinem na Klímové? *c)* Vražda z lakoty. *d)* Zabití nebo vražda? *e)* Pokus sebevraždy? — Hilsner—Hrůzovi.

VI. *Logická konstrukce viny obžalovaného* . . . str. 64
 Váha a dosah svědectví proti Hilsnerovi. Žaloba vede pouze svědky, že Hilsner v kritický den viděn byl, jdoucí směrem k nálezišti a na nálezišti stojící. Svědectví Pešáka jakožto svědka korunního. Jeho očividná nesprávnost. Žaloba se opírá jen o důvody všeobecně, že obžalovaný totiž je spustlec. Žaloba prýští z pověry ritualní. Ohnutí nohou se stanoviska právníkého. — Možnost toho, že nové šetření přinese docela nové fakty. Jen novými fakty výsledek této kritiky by se dal modifikovat.

Doslov . . . str. 77

Příloha : Původní text protokolu a dobrozdání pitevniho . str. 80

I.

Sebeobžaloba pánů polenských přísežných znalců.*)

Proces polenský hrozí svou dosavadní sensačností ještě překonat; alespoň »Odpověď« soudních lékařů polenských je jistě sensační. Není sensační, když znalcové přísežní ve svých nynějších vývodech podávají docela nové fakty? A není ještě sensačnější, když tito znalcové nyní tvrdí docela něco jiného, nežli tvrdili ve svém pitevním protokole? . . . V tomto pitevním protokole na př. se konstatuje, že vrchní část těla zavražděné Anežky Hrůzovy byla až po pás úplně nahá; konstatuje se výslovně, že tělo takto bylo nalezeno v lese Březině; — ve své odpovědi však páni znalcové říkají, že mrtvola oblečena byla nejen do zbytků košile, ale i dvou jupek. Obžaloba stejně tvrdí, že vrchní tělo bylo nahé.

»Odpověď« v každém ohledu doplňuje představy o znaleckosti obou pánů, které sobě i laik může učinit z jejich pitevního protokolu a z dobrozdání. Jsem také jen laik. Jako student navštěvoval jsem sice několik semestrů některé me-

*) Otisknuto z »Času« 16. prosince 1899 s doplňky. Je to odpověď na »Odpověď« pánů drů. Prokeše a Michálka v Radikálních Listech ze dne 5. prosince 1899.

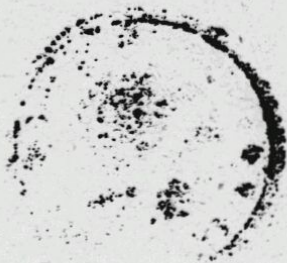
dicinské přednášky, obzvláště z anatomie a fyziologie; z těch dob však zůstalo mi z toho jen tolik, že si v odborných knihách sám mohu se hledat patřičné poučení. Pravím to proto, aby se ve výkladech mých nehledali znalcové cizí. Pravda je, že jsem po vydání své brožurky některým odborníkům jména evropského předložil otázky, které se mně vnucovaly z popisu lékařů polenských; odpovědi ty vesměs potvrzují mé domysly. Nebudu autority své, jimž tuto za ochotu veřejně děkuji, jmenovat, obávaje se, že by klerikální a anti-semitická žurnalistika muže ty svými nadávkami a insinuacemi pokálela.

*

Napřed bych si s pány lékaři odbavil některé věci stylistické. Dověděv se, že pánové svou odpověď nepsali sami, nýbrž jen ji prohlédli, nechci se s nimi hrdlovat o věci podřízené; co nejdůrazněji musím však odmítnout opovážlivost, s kterou si troufají imputovat mně falšování protokolu přelíčení. Jako bych já ze slova: *prstech* byl udělal *prsech* a jako bych slovo *stočené* byl změnil ve *složené*; kdyby se pisatelé byli podívali do protokolu, byli by tam našli na str. 313 : *prsech* a na str. 15.: *složené*!

Není mojí starostí, je-li otisk stenografického protokolu o přelíčení do slova správný — ručí zaň nejen vydavatelé, ale v tomto případě také úřad, který jej dovolil vydat. Oprav a dodatků žádných k němu vydáno nebylo.

Ovšem lékařové polenští sami vystupují proti úřadu s těžkou obžalobou. Píší totiž, že v protokole ohledacím a vůbec je více »nevhodných, přesně s pojmení se nekryjících označení« a vykládají si to neznalostí českého jazyka se strany rady Reichenbacha, rodem prý Němce, anebo tím, že tyto nepřesné výrazy »byly úmyslně jiným utvořeny«. Kdybych jen okamžik byl pochyboval o vhodnosti svého vystoupení v pro-

cesu polenském, již tento jediný výklad pánů lékařů dává mi za pravdu: v procesu, v němž nejedná se pouze o život a smrt jednotlivců, nýbrž o obžalobu celého národa, hemží se netoliko nepřesnými výrazy, ale výrazy ty jsou »úmyslně« utvořeny t. j. bez obalu řečeno *falšovány*! Proces polenský je skutečně sensační!

Páni znalcové vytýkají nepřesnost soudci Němcovi, ale sami, ačkoli rození Čechové, nejsou o nic přesnější. Ve své »Odpovědi« na čtyřech místech hledí se z té nepřesnosti omluvit.

Mluvíce o ohnutých nohách, znalcové teď píší: »Vysvětlení . . . bylo sice jedním z nás předsedovi poněkud neurčitě uděleno, druhým však, jak pan profesor z protokolu předsvědčiti se mohl, poloha ta přirozeným způsobem vysvětlena.« První doznání nepřesnosti, zároveň však nepřesnost nová: není totiž pravda, že znalec druhý skrčení nohou v přelíčení přirozeně vysvětlil. To vysvětlení znám velmi dobře; čte se na str. 315. citovaného protokolu, ale, jak hned ukážu, není to výklad žádný, o tom zatím nemluvě, že je v odporu s výkladem, jež pánové dávají teď!

Druhá oprava pánů znalců týká se popisu rány: »To bylo jen nevhodné vyjádření toho se strany znalce, co chtěl naznačit.« Tedy doznání nepřesnosti, kteréžto doznání vynuceno bylo mojim laickým rozborem.

Na třetím místě páni znalcové vymlouvají se na »překnutí se znalcovo« a na — rozčilenost: »v nezvyklém rozčilení při výslechu použije se omylem slova, které s pojmem se úplně nekryje, jako při klidném pozorování a diktování protokolu.« Přisežní znalcové, medikové — rozčilení při výkladu anatomickém?

Konečně na čtvrtém místě páni znalcové se přiznávají,

*

že »místo to (o kamenech, jimiž rány na hlavě mohly býti způsobeny) je opravdu poněkud nejasně stylisováno«: právě jsme slyšeli výmluvu na výslech ústní a odvolání na to, že protokol prý je správný, — tu však máme místo z toho »klidného« protokolu a znalecové musejí vyznat, že i ten je nejasně stylisován.

K této úžasné sebeobžalobě pánů znalců musím říci vůbec: celý jejich protokol a dobrozdání a všechny jejich výpovědi, ústní i písemní, jsou jedna nepřesnost — nepřesnost nejen slovní, nýbrž věcná. Jsem laik, ale tolik musí každý myslící laik vidět, že výpovědi lékařů polenských věcně jsou nad míru slabé.

Ostatně chci na omluvu jejich uvést, co mně píše jeden odborník anatom. Odsoudiv jejich protokol a jejich dobrozdání naprosto, píše: »... lékaři polenští neprovedli pitvy špatněji, než by ji byli provedli lékaři jiní. Nelze od lékařů praktických ještě žádat, aby dělali bezchybné pitvy. Pitva je věcí anatoma a nikoli obyčejného lékaře. Reforma této záležitosti v ohledu forensním tak důležitá byla by na čase.« Snad si poznámky této všimnou ti, jichž se týká; já ji zde uvádím na omluvu pánů lékařů, ačkoli by toho za svůj způsob psaní nezasluhovali.

*

Než proberu některé věcné výklady »Odpovědi«, musím konstatovat, že páni lékaři úplně přijímají anatomické a fyziologické výklady moje; tím však přicházejí v rozpor s tím, co řekli dříve a podávají další material proti sobě.

Především pochopují po mém výkladě, že zkřivení nohou a trupu je fakt nad míru důležitý. Ve svém protokole a dobrozdání o tom nemají ani slova a jen při líčení dotkli se věci.

Jak povrchně, řekl jsem ve své brožurce. Proto se oba snaží teď věc vyložit úplněji a věcněji. Ale i tento výklad je nesprávný.

Aby prý vrahové mrtvolu skryli, zkrátili jí co možná délku těla, ohnuli nohy v kolenou a podstrčili je pod nadzvednuté větve smrčku; větve doléhající na ohnuté nohy zabránily přepadnutí zpět.

Výklad nemožný: Větve na smrčku rozloženy jsou kruhem okolo pně, nemohou tedy přehozených nohou zadržovat; mimo to smrček ten, jak udávají pánové, je malý, nejvýše $1\frac{1}{4}$ m vysoký; větve jeho jsou tedy slabé, jsou to »větvičky«, jak je ústně v ličení správně znalec nazval: jak tyto větvičky mohly udržet silné nohy v ostrém úhlu? Je to naprosto nemožné. Nohy udržela by v ostrém (»šikmém«, řekl jednou znalec) úhlu jedna silná větev, ale té na stromku nebylo a není. A ovšem musila by ta větev být v pravé výši a v pravé poloze, aby nohy udržovat mohla. Měly-li být nohy ve svém násilném zkřivení udrženy, musila by větev doléhat na ně blízko u chodidel, sice výše ke kolenům by se smekla a nohy nebyly by v úhlu ostrém. V každém případě by však větev tak silná a tuho tlačící byla způsobila silnou rýhu na nohou — o té však na nohou nebylo potuchy. V protokole pitevním konstatují se „různé otisky“, ale jako nejnapadnější vytýkají se rýhy od podvazků pod kolena!

Páni znalcové ve svých úzkostech podobným způsobem vykládají zkřivení trupu. Že prý vrahové kolena a stehna odšoupli ještě více ke kmeni stromu a tím prý zaviněno ono zkřivení těla na pravo. Anatomie skutečně neuvěřitelná! Odšoupnutí stehen je právě jen odšoupnutí stehen a více nic. Podle obžaloby bylo „tělo do mírného oblouku směrem ku pravé straně zkřiveno“ — odšoupnutím stehen na pravo se

takto tělo zkřivit nemůže a nemůže se zkřivit na straně pravé. Na nejvýše by na měkké straně pravé vzniklo mírné vtlačení, jemuž by na straně levé odpovídalo vytlačení; odšoupnutím stehen by větším dílem také tělo vrchní bylo pošinuto trochu v levo, nebo by alespoň život v půli odšoupnutí povolil. Pokusy na živém mohou každého o věci poučit (lehnout si do téže polohy a dát si stehna passivně odšoupnout), ovšem i na mrtvole.

Avšak, při svém výkladu pánové zapomněli na další důležitý fakt, že nohy nebyly pouze zkřiveny do zadu, nýbrž že byly zároveň ohnuty na pravo: při manipulaci pod větvíčkami a šoupáním stehen na pravo byly by od větví tlačících ohnuty na levo! Na levo by je byl ohýbal stálý tlak větvíček tlačících ze strany pravé. Ovšem větve netlačily, ale pak také nezadržely zkřivených nohou.

Ostatně se nesprávnost výkladu obou pánů znalců dá prokázat ohledáním místa a měřením. Mrtvola byla položena mezi dvěma stromky tak, že oba ty stromky zůstaly od mrtvoly něco na pravo: od stromku k stromku jest asi 138 cm.; stromek v hlavách mrtvoly byl od hlavy Anežčiny asi 10 cm. vzdálen, zůstává tedy pro tělo až ke stromku druhému vzdálenost asi 128 cm.; tělo Anežky H. bylo 155 cm. dlouhé; bez holení (tyto určuju podle obvyklých poměrů částí tělových na 39 cm.) 116 cm.; odpočítám-li ještě 16 cm. na vzdálenost od kolenou, ve které by doléhající „větve“ byly musily bérce přitlačovat a jejich přepadení zpět zabraňovat, dostaneme asi 100 cm. od hlavy jakožto vzdálenost, ve které řečené větve by musily svou silou zasadit: t. j. ty větve by 28 cm. od pně, při kterém jsou nejsilnější, byly musily tlačit a ovšem musily by také být v patřičné poloze -- — je patrné, že ty „větve“ na ohnuté nohy

dosahovaly jen svými slabými konečky, přikrývaly je trochu, ale nezadržovaly jich.

Konečně ještě upozorňuji, že mrtvola ležela na místě rovném, spíše ležela hlava o poznání výše než nohy — terrain tedy záhadnému ohnutí nohou nikterak nenapomáhal.

Smrček, o němž je řeč, stál po pravé straně mrtvoly: dejme tomu, že by měl skutečně žádoucí silnou větev, — které však nemá, — pak je patrné, že by doléhala a držela jen nohu jednu a to pravou — levá by byla spadla zpět, nebo by byla zkřivena mnohem méně, kdežto ve skutečnosti podle udání jednoho pana znalce obě nohy byly zkřiveny stejně. Jen v tom případě, že by větev právě tak byla vysoká, jak náhodou ohnuté nohy mrtvoly toho vyžadovaly, a že by byla nejen dost tuhá, nýbrž také dost dlouhá, obě nohy byly by se udržely zkřivené. *Ale takové větve tam není a nebylo, jsou to právě jen větvičky*; teď sesychají a jsou málo ohebné, protože lidé stromky všelijak poškodili, na jaře byly čerstvé a svěží a tudíž tím slabší.

Při líčení ústním znalec první řekl, že se ohnutí nohou městnáním mezi stromky vyložit *nedá* (protokol přelíčení str. 311), nohy prý ohnuty, aby zbytek krve vytekl. Už ve své brožurce jsem panu znalci namítl, že ohnutím by krvácení naopak se stavilo. (V učebnici chirurgie od Hueter-Lossena 5. a 6. vyd. 1889 str. 375 nalezne obrazec, jak ohnutím nohy v koleně krvácení arteriální se staví. To by možná vrah obyčejný nevěděl; ale vrah „rituelní“, znající tradice své hrozné pověry, měl by jistě také poučení, jak z těla vyčerpat krve co nejvíce.) Znalec druhý tenkrát řekl, že se nohy zavaděním o *větvičky* (str. 315) *mohly* přemrštít; ale (str. 327) neschvaluje ještě domněnky vyslovené drem Baxou, že by nohy byly vyzvednuty a upraveny *úmyslně*. Teď však,

byv mnou poučen, akceptuje úmyslnost a vůbec podává výklad docela jiný nežli dříve. Výklad ovšem nesprávný.

Věc je jednoduchá: mrtvola na místo byla dopravena s nohama ohnutýma a se zkřiveným trupem — vrahové položili ji ke stromku, jehož větvičky ji částečně přikryly.

Osudné pro vrahy ohnutí nohou dokazuje, že nohy před stuhnutím byly v poloze, ve které byly nalezeny a v poloze té nějakou tužší překážkou byly udržovány; já si věc vykládám tak, že mrtvola delší dobu ležela v nějakém pytli, koši, bedně atp.; tím nohy zkřiveny a také zatlačeny na pravo, zároveň tělo zkřiveno na straně pravé.

V lese se ohnutí nohou stát nemohlo, nelze pro to nalézt žádného dostatečného důvodu; „přehození“, „zavadení o větvičky“ a t. p. nejsou vůbec žádnými výklady. Každý může na živě zkusit, že ohnutí kolenou v úhlu *ostrém* a udržení jich v této posici je velmi nesnadné, vyžadující značného napjetí energie; tudíž také před smrtí nebo hned (brzy, za tepla) po smrti také musila působit značná síla, která nohy ohla a v této posici udržela. Jestli právě v kloubu kolenním svalstvo natahovací (*musculus quadriceps cruris*) mnohem silnější než ohýbací. *)

*) Požádal jsem některé pány mediky, aby udělali pokusy s ohýbáním nohou na mrtvolách mladistvých a zdravých. Docházející zprávy plně potvrzují, že nahodilé zavadení a t. p. výklady pánů znalců jsou nemožné: nohy nezůstávají v ostrém úhlu, jest-li nepůsobí silnější překážka. (Při pokusech běží ovšem také o změření této překážky!) Uvádím na př. tento pokus: „S pokusem počal jsem 5 min. po smrti. Položiv mrtvolu na břicho, ohnul jsem ji končetinu dolní do ostrého úhlu, pak jsem povolil: končetina *rychle* přepadla do horizontální polohy. Pak jsem fixoval končetinu v kolenně ohnutou do ostrého úhlu tkanicí, aby se dotýkala patou hyždí. Po 15 minutách odstranil jsem tkanici, končetina přepadla na postel. Totéž se stalo po 20 minutách od počátku pokusu. Nechal jsem tedy končetinu fixo-

Opakuji tedy: věc musí být alespoň s nějakou pravděpodobností vyložena. Takovým výkladem není *nová* domněnka pánů znalců, že vrahové mrtvolu zkracovali, aby ji ukryli; je přece docela patrné, že mrtvola vůbec nebyla skrývána; kdyby ji vrahové skrývali, dali by ji na místo tak patrné, zrovna při cestě? Přehozením nohou by žádoucího skrytí nedosáhli; nohy ohnuté jsou tím nápadnější. Že prý nohy neměly vyčnívat za stromkem, praví páni lékaři. Avšak byly by vyčnívaly jen asi o 27 cm. a byly by tudíž „větvemi“ smrčkovými přikryty — nestačilo-li by to, byli by vrahové ke čtyřem smrčkům, jimiž mrtvola přikryta, přidali smrček pátý. Vůbec pak vrahové, kdyby byli nohy ohýbali k vůli ukrytí, byli by mrtvolu položili přímo mezi oba stromky, nikoli vedle nich.

A ještě jednou opakuji: neběží pouze o ohnutí nohou, ale také o to, že zároveň byly nakloněny na stranu pravou a že také tělo bylo zkřiveno na pravo! Tu se vrahové prozrazují osudně.

* * *

O nic lepší není výklad „Odpovědi“ pánů lékařů o ráně. Jako vůbec, i v tomto případě pánové nedovoleným způsobem šermují slovy. Že prý ve svém pitevním protokole neužívají slov „košerácký nůž“ a „košerování“ a vůbec prý, sepisující protokol, nebyli pod suggestí vraždy ritualní. To je možná. Já však ve své brožurce — a povídám to výslovně — držím

vánů 1 hod. 35 min. Po této době zůstala v dané posici — i když jsem tkanici odvázal; nanejvýš se pata o několik málo centimetrů — snad 10 cm. — od hyždí odchýlila. Přivedl jsem končetinu do horizontální polohy a ohnul ji znovu do ostrého úhlu: přepadla zase sama, nefixoval-li jsem ji aspoň 5 sekund.“

se ústního přelíčení, při tom však oba páni znalcové docela zřejmě ukazovali na vraždu ritualní, dávající dru Baxovi patřičné odpovědi*); neříkám, že mluvili o košeráckém noži oni, nýbrž uvádím ve své brožurce výslovně obžalobu, presidenta a jednoho svědka! Než to jen mimochodem — podívejme se na výklad o ráně na krku!

Také v tomto a důležitém bodě páni lékařové dali se poučit mými vývody a *popisují teď ránu docela jinak, nežli v písemném protokole a při ústním líčení*. Opravují předně své nepřesné výroky a vymlouvají se na — rozčilení a mimo to podávají docela nový popis. Ovšem zase špatný.

V protokole pitevním diktovali, — a o to se opírá obžaloba, — že hrtan byl *naříznut* (protokol přelíčení str. 18: „Z rány na krku vyčnívají nad dolním okrajem *poněkud přeríznuté* chrupavky hrtanové“); v „Odpovědi“ pánové teď píší, že byl celý hrtan *přeríznutý*!

O ráně samé teď od nich slyšíme: „Hluboká byla na obou koncích stejně, uprostřed nejhlubší, na koncích nejmělčejší.“

Taková by ovšem rána musila být, kdyby byla rána „ritualní“. Ale z popisu jejího v protokole pitevním vychází na jevo, že byla ranou bodnou a říznou. Nikoli že by, jak pánové se tváří teď, rána musila být učiněna ve dvojí době, že by vrahové napřed byli bodli a potom po nějaké přestávce teprve řízli — nůž do krku byl zabodnut a jednou ranou řezmo z krku vytažen. Při řezu vodorovném byla by rána na levé straně mnohem delší, jestliže je pravda, že rána šla až ke kosti; ale řez vodorovný, směřující k uchu, to opakují, byl by narazil na kost za uchem a nebyl by proto pronikl

*) Viz o tom ještě v hlavě V.

až k páteři, leda že by byl také sáhal daleko na stranu pravou. Ale to nesáhal. Pravda: popis rány v protokole pitvěním je také anatomické unicum! V protokole se totiž výslovně říká, že proříznuta jen vena jugularis externa (céva malá!) a carotis communis (krkavice) že byla jen naříznuta: a to že je tak ohromná rána? Pánové sice také praví, že *všecky* měkké části až ke kosti byly protknuty, ale to se právě nehodí k údaji hořejšímu. Alespoň nic neslyšíme o prořezání silných svalů krčních, nic o veně jugularis interně atd.

Podle toho rána, opakuji, nebyla veliká. Jestliže znalcové se nyní odvolávají na úsudek lidu, který se rány zhrozil, tož z toho nic nevyplývá; ani z toho, že pánové sami, jak říkají nyní, byli rozčileni.

Podle popisu rány je docela možná, že způsobena byla *nožem* malým; nic nemluví pro nůž, jak se pořád mluví, veliký, silný a ostrý. Ale v tom právě tkví zlo, že znalcové na ránu pořádně se nepodívali a jí nepopsali. V protokole říkají, že se táhla „něco z prava . . . na levo k uchu“ (také obžaloba tak praví, viz protokol líčení str. 18) a podle toho si představujeme řez z prava na levo; ale při výslechu ústním (str. 309) znalec řekl: „Můžeme tvrditi se vší určitostí, že z levé strany“ rána vedena, a znalec druhý vypovídá (str. 314), že „nůž byl nasazen na levé straně“; teď podle „Odpovědi“ si máme představovat řez vodorovný, jak a kde započatý, ovšem zase řečeno není.

Pochybuji, že při řezu vodorovném nůž by byl vnikl až ke kosti páteřní, jestliže hrtan byl jen „poněkud přeříznut“; u Reinsberga v soudním lékařství (III., 13) rána bodná poznává se zhusta tím, že vniká až do kosti — páni znalcové se patrně na kost ani nepodívali.

* * *

— — Do věci podřízených se pouštět nebudu. Páni znalcové na př. polemizují proti hypotézi pana dra Bulovy, že mrtvola na místo byla *donejena*; polemika dosti zbytečná, protože jsem hned řekl, že po soudu méni byla dovezena. Jestliže rýha strangulační skutečně byla učiněna za živa — úplně to akceptuji. To je věc pro sebe a nedokazuje, že se to stalo v lese; mohlo se to stát stejně v obydlí — jak, to je otázka jiná. Vytkl jsem pánům, že rýhy náležitě neohledali; v Odpovědi proti tomu protestují, ale neprávem: neohledali svalů pod rýhou, jak silně byly pohmožděny a neohledali, jak slyším, rýhy mikroskopicky, aby se určité vědělo, stala-li se na živém nebo po smrti.

Páni lékaři mně také imputují, jako bych o odvezení mrtvoly byl řekl, že se stalo *brzy po smrti*, a jako bych byl mluvil o 10—14 hodinách po smrti. To je výmysl pánů znalců, třeba že to vydávají za citát z mé brožurky. Já jsem posud neřekl, kdy mrtvola byla z obydlí odstraněna; o 10 až 14 hodinách jsem vůbec nemluvil.

Páni znalcové mezi jiným dovolávají se svědků, že na nalezišti mrtvoly nebylo před vraždou tolik *kamenů* nahromaděno, kolik se jich tam našlo po vraždě. Páni znalcové v tom vidí důkaz — promyšlenosti a přípravnosti vraždy! Člověk by tomu nevěřil, kdyby to nečetl černé na bílém: vrahové si na místě nakupili kameny, aby si pak jeden vybrali a jím do hlavy nešťastné dívky bušili! Nebyl by si vrah vhodný kámen strčil do kapsy? Či způsobili každou z 8 ran na hlavě kamenem jiným? . . .

Řekl jsem, že lékařové neohledali a neprozkoumali *obsahu žaludečního*. Teď mně udávají svědectví slč. Prchalové, že Anežka H. svačila asi o 4 hodinách mléko a chléb, doma v ten den k večeři měli polévku bramborovou a brambory, po nichž prý v žaludku ani stopy nebylo. A to má být důkaz

vědeckého ohledání? V protokole pitevním stojí: „V žaludku hojné množství řídké, bělavé kaše, dle všeho hlavně z mléka pozůstávající, sem tam obsahující taktéž tužší části pokrmu.“ A to že je ohledání, když se určitě neřekne, z čeho ta kaše byla, když se vůbec neřekne, co (chléb?) mimo mléka tam bylo?!

A nemluví ta kaše snad přece pro mléko a — brambory? Jestliže ta kaše byla složena *hlavně* z mléka, co v ní bylo ještě? Patrně ještě něco, protože se mimo o mléce ještě mluví o pokrmě hutnějším.

Co se fyziologie strávení týká, ponechávám věc odborníkům: do které míry bylo by mléko (požité syrové? svařené?), požité o 4. hodině (určení času také není přesné!) o 6. již stráveno, anebo teprve o 7., 8., 9.? Kdy bylo by ho v žaludku ještě *hojné množství*? Pochybuji, že by svačina mohla dát takové množství. To všecko by se bylo musilo vyšetřit mnohem pečlivěji: zejména by se také byl měl prozkoumat obsah střevní. A ovšem, kde stojí psáno, že Anežka H. zahynula po večeři? Že bych se na svědectví Hrůzových také podíval kriticky, rozumí se samo sebou.

* *

Přestávám ve své kritice na objasnění dvou hlavních předmětů, ohnutí nohou a rány. Jen jeden bod ještě chci náležitě objasnit. Také znalcové polenští jsou zaraženi faktem, že košile nebyla řezána nožem, nýbrž stříhána nůžkami. Proti tomuto důležitému odhalení, dotvrzenému již znalci oficiálními, pani lékařové chytají se nepěkného nařknutí, vyšlého od dra Baxy, jako by stříhání bylo učiněno bývalo *ex post*, po přelíčení a v zlém úmysle. V tom smysle také posl. Březnovský

již interpeloval na říšské radě, udávaje na vyšetřujícího soudce, že dra Bulovu k šatům připustiti neměl a nesměl. Proti tomu uvádím pánům ve známost, že vyšetřující soudce je povinen každého přijmout, kdo by vyšetřování mohl nějak objasnit. Přijal tedy také dra Bulovu a jeho choť právem. Ale nepřijal jich sám, nýbrž se svědky. O tom učinil, jak se dovídám, patřičný referát, na jehož základě provedeno řečené zkoumání úřední, a zkoumání to vyvrátilo údaj obžaloby, potvrzujíc, že košile byla stříhána nůžkami. Tedy pravděpodobné v obydlí ne v lese.

Další námitky proti znalcům polenským ponechávám jiným. Laik na př. ví, že netoliko *kůže* živá, nýbrž i posmrtní přijímá do sebe otisky; páni znalcové v otiscích půdy na kůži vidí důkaz, že na lesní půdě byla mrtvola čerstvá a že vychladla a ztuhla teprve na místě! Kůže přece neztuhne, jen svaí! Ani žlázy netuhnou: jak tedy *prsy* mohly být zmáčkuté? A jaké výmluvy páni znalcové vůbec mají: upozornil jsem, že se nepodívali pořádně na *účes*. V „odpovědi“ teď mi říkají, že ve dvou chumáčích byly známky splétání (jaké jsou to „známky“?) „následkem rozcuchání však a prosáknutí i spečení krví nebylo možno rozeznat způsob účesu“! . . .

* * *

V jedné věci musím se pánům znalcům přiznat, totiž v chybě — *zeměpisné*. Když jsem psal svou brožurku, ještě jsem na místě a v Polné nebyl. Poučoval jsem se různými plány, fotografiemi na polenských dopisnicích a popisy hlavního přelíčení a podle toho jsem napsal, že od naleziště mrtvoly do Polné je vidět a slyšet. Že to je nesprávné, přesvědčil jsem se na místě již před „Odpovědí“ a ještě jednou po jejím uveřejnění.

II.

Ukázka anatomické filologie.

Na tento můj rozbor »Odpovědi« páni znalcové odpověděli v »Nár. Politice« (10. ledna).*)

Páni doktoři dali se místo do anatomie do filologie; já filologem nejsem a dokonce nemám rád filologickou medicínu a proto již z toho důvodu nemám do polemiky chuti. Páni doktoři na př. exhumovali nebožtíka strážce musejního Vrfátka, dle jehož sdělení jsem se přišel prý na falešné rukopisy podívat teprve po letech, po svém protirukopisném vystoupení; páni doktoři dokonce by na to přivedli svědky, ochotné to odpřisahat!! Pánbůh dej starému pánovi nebe, ale na takovou pletku přísahy třeba není. Já skutečně jsem neměl pražádné touhy ani příčiny podívat se na ty rukopisy. Mně stačil otištěný text. Jirchářem nejsem, inkoustu a barviček také neprodávám a tož mne starý pergament, inkoust a barvy pranic nezajímaly, stačily mně pro mé studie sociologické a literární věrný text a věrné fotografie.

A podobně neměl jsem s počátku co dělat v Polné. Měl jsem přece *doslovný* opis protokolu a dobrozdání pánů znalců,

*) »Několik slov k článku p. prof. Masaryka v č. 51. Času ze dne 16. pros. m. r. a v »Zeitu« ve Vídni«. Odpověděl jsem v Čase dne 14. ledna; otiskuji to zde s některými doplňky.

měl jsem stenografický otisk hlavního přeličení — to mně stačilo úplně, nejinak než pánům *porotcům*, téměř všem *soudcům* a celé *žurnalistice*, zejména také „pravověrné“. Jestli já nemám práva, prostudovav uvedené dokumenty, mluvit o případě Polenském, proto že jsem nebyl na místě — jakým právem páni porotcové a soudcové odsoudili dokonce člověka k smrti? A jakým právem smí o Polné psát a mluvit Politicka, Nár. Listy, Rad. Listy, Kat. Listy?? Jakým právem směl spolek (nevím už jaký) v Jičíně pronést o věci svůj soud? Inu, není nad ritualní logiku.

Řádný protokol a řádné dobrozdání pánů znalců mělo být tím, čím pro falešné a pravé rukopisy jsou pořádná vydání. Podle popisu pánů znalců měl by si každý nejen všecko poranění, ale také situaci činu moci představit. Pitevní protokol a dobrozdání jsou základem žalobě a úsudku — zdá se mi, že páni znalcové polenští posud o důležitosti a veliké odpovědnosti své nemají náležitého ponětí!

Pánové teď také žalují na radikální vydání stenogramu přeličení, ale sami se ho ve své minulé »Odpovědi« dovolávají; teď najednou jim nestačí. Jsou sice v těch Beaufortových protokolech chyby tiskové a patrně také stenogramatické, to ono špatně podáno — pravda; ale není pravda, že by čtenář dostal nesprávný obraz o věcech hlavních.*) Mimo to: to, oč je spor mezi pány lékaři a mnou, protokolu Beaufortova se týká dost málo, protože — opakuji to pánům — *se držím hlavně protokolu jejich*. Divím se vůbec pánům, kde se v době tak krátké naučili tak literárně fixlovat. Na věcné námítky tentokrát vůbec už ani neodpovídají, jen si pomáhají tím rukopisem Královédvorským a podobnými chytrostmi.

Pánové říkají, že prý jsem si polohu mrtvol, resp. po-

*) Soudní dvůr Kutnohorský dva stenografy vzal do přísahy a je tedy tím vydání u Beauforta úředně ověřené.

lohu od toho jednoho stromečku vybral podle potřeby, — a udělal jsem prý z 30—40 centimetrů jen 10. Ne, pánové! Já jsem se pana Pojmana dvakrát ptal, kde byla hlava nebožčina a dvakrát jsem před ním distanci změřil, aby právě dobře viděl, jak měřím, *a výslovně mně řekl, že jsem měřil správně* — — K čemu tedy takové nepěkné vytáčky?

Přímo humoristické (neříkám směšné, neboť běží o věc velmi vážnou) je, jak pánové přehazují slova v protokole. A sice hubují na protokol Beaufortův, jako by chyba byla v něm; nemá prý se číst »*poněkud* přeříznuté« chrupavky hrtanové, nýbrž »přeříznuté chrupavky *poněkud* vyčnívaly«. To je vytáčka více než nepěkná, neboť to, co opravují, stojí v protokole — *pitevním!* Kdo nečetl odpovědi mé, nebude ovšem vědět, že jsem se já stylisace samé ani nedržel. Já bych pánům dokonce mohl ukázat korespondenci o tomto místě a z té by viděli, že jsem na možnost špatné stylisace myslil sám a dávno. Zarazilo mě »*poněkud* přeříznuté« — ale nekladl jsem na to váhy, protože podobných slohových báječnosti pánové ve svých různých výpovědích spáchali více, jak se k tomu v »Odpovědi« přiznali. (Toto přiznání jim jako lidem dosti cením.) Držel jsem se proto anatomie: Kdyby totiž hrtan celý byl přeříznut a přeříznut řezem vodorovným, jak jej pánové popisují ve své »Odpovědi«, musila by alespoň také krkovice na straně pravé být přeříznuta! Ta však není dotknuta. Pánové pro starosti rukopisné zapomněli na anatomii a nepostřehli ani, jaké zbraně dávají sami proti sobě. Rána neučiněna řezem vodorovným, nýbrž řezem z bodnutí. Jen tak mohl by hrtan být přeříznut celý bez dotčení pravé krkovice . . . Po-
vídám, ty rukopisy pánům spletly koncept a právě v okamžiku, kdy na nich nalezen zrádný podpis Hankův! Opravdu, ty nešťastné rukopisy natropily již mnoho zlého — teď dokonce kazí českou anatomii a již již vzniká anatomie zvláštní, anatomie vlastenecko-radikálně-rituálně-křesťansko-katolická . .

Popis rány krční i po stránce jiné je špatný a ovšem odporují si páni znalcové stále a to ve věcech velmi důležitých. Tak na př. nejsou s to, aby náležitě určili *polohu rány*.

V protokole pitevním stojí: Řezem v ráně oddělena byla *jazyčka od chrustavky štítné*: Z toho by vyplývalo (alespoň podle výkresu v anatom. atlase Heitzmanově v 8. vyd. str. 564, 489, 497 a Gegenbauer, Anatomie d. Menschen 7. vyd. 1899, II, 235, 313), že při řezu šikmém k uchu nemohla být naříznuta velká krkavice (*carotis communis*), neboť se v té poloze již rozdělila na *carotis externu* a *internu*! Tím „řezem v ráně“ však podle kontextu míněn řez vrahův.

V přeličení ústním (294) slyšíme že rána šla „až do *prostředka chrustavky prstěncovité*. *Veskrz nešla*“ — tedy odpor proti vlastnímu protokolu a odpor proti výkladům „Odpovědi!“

V „Odpovědi“ stojí: „Řez veden byl *přes hrtan*, tedy asi uprostřed krku“, „*celý přeríznutý hrtan vylezl z rány*“: ale v „Několika slovech“ stojí: „Z rány na krku *vyčnívají poněkud nad dolním okrajem přeríznuté chrustavky hrtanové*.“

V protokole pitevním čteme, že byla proříznuta *vena jugularis externa* a *krkavice* že byla *naříznuta*, ale při ústním přeličení vypovídá jeden znalec (294): *Krkavice a vena jugularis* (která? ?) byly *proříznuty*.*)

*) Některé další příspěvky k anatomii rány na krku podal dr. Ivan Hálek v Čase dne 16. ledna.

Ještě poznámku o slově: *oblečena* (že totiž A. H., jak stojí v „Odpovědi“ byla *oblečena*). Nedržel jsem se, znaje nepřesný sloh pánů, jen tohoto jednoho slova, nýbrž hlavně dalšího výkladu, podle něhož: „hrobník, pomáhající při obdukcii, byl nucen kabátce *nožem rozřezati*, aby je s těla Anežky dostati mohl!“ To znamená přece, že kabátce přes hlavu staženy *nebyly*, jestli že se musily dostat *s těla*! Ovšem: co tedy zase znamená poslední výklad podaný v „N. P.“: „zůstaly vězeti *na ramenou a rukou*“? — Co se *zmáčknutých prsů* týká: rozumí se že byly *zmáčknuty* ležením na zemi; ale *zůstaly* pořád *zmáčknutými* i když ulevil tlak? O to přece šlo, mluvili-li se o *posmrtném ztuhnutí*.

III.

Domnělé vykrvácení mrtvoly.

Páni znalcové a obžaloba tvrdí, že mrtvola Anežky Hrůzovy nalezena *vykrvácená*; a proto že se oběma zdá být samozřejmým že vražda se stala na nalezišti mrtvoly, usuzují dále že krev, vytékající z rány velmi rychle, byla docela znalecky zachycena a odnesena. Pro toto mínění se uvádí fakt, že množství krve na místě nalezené neodpovídá tomu množství, které prý z mrtvoly jistě vyteklo.

Žaloba předpokládá, že Anežka Hrůzova napřed byla strangulována, potom odvečena do houštiny, tam údery kamenem (kameny?) do hlavy omráčena a konečně podřezána (str. 300 — protokol přelíčení); páni lékařové myslí, že byla zavražděna hned na cestě a teprve potom dále odvečena a sice prý byla napřed tlučena kameny nebo klackem, potom strangulována a na konec podřezána.

Rána na krku obecně se pokládá za vlastní příčinu smrti.

Upozornil jsem už na nesoulad, jenž se jeví mezi dobrozdáním pitevním a ústní výpovědí pánů znalců: tam čteme, že vykrvácení je *skorem* úplné, ústně často slyšíme, že to

vykrvácení bylo *úplné*. *Úplným* vykrvácením si však pán znalcové představují, že vytekla z těla krev *všecka*!

Lékařové odhadují váhu těla Anežčina (proč se jednoduše nezvážilo?!) na 70 kg.; množství krve podle toho jeden znalec odhaduje na 5, druhý na 5—6 kgr. nebo 5 litrů. Podle pečlivějšího výpočtu zdělaného podle všech sem hledících údajů pitevního protokolu znalec můj určuje váhu těla na 55 kgr., krve by podle toho bylo maximum 4.2 kgr. = něco maličko přes 4 litry.

Znalec v ústním přelíčení (315) odhaduje množství nalezené krve takto: „To, co jsme našli, co zůstalo, ať jest jeden a půl litru“. Výrok je nejasný. Dejme tomu, že tím má být řečeno, že množství krve nalezené *na a při* mrtvole bylo 1½ kgr.; já se tážu: Je to tak málo? Kolik krve může z těla vůbec vytéci — přece ne *všecka*, jak páni znalcové předpokládají? Předložil jsem tyto otázky několika autoritám: shodně mne poučují, že výtok 1½ kgr. skutečně není nepatrný. Jeden odborník soudní medicíny mně píše přímo, že obyčejně výtok krve obnáší asi 1500—1800 gr. — — podle toho polenští ritualní vražedníci nádobu, do které podle naučení „rigorósního“ pana dr. Baxy (srovnej protokol přelíčení 318) krev znalecky zachytli, odnesli — prázdnou. Anebo jsou při ritualnících učňové a máme tudíž v Polné co činit s takovými učni vraždy ritualní?

Podle „Odpovědi“ v tom 1½ kgr. počítána také krev *v těle*: Dá se toto množství určit tak snadno, zejména když se ani nevyšetřilo, kolik jí vyteklo?*)

*) Jak povrchně se v ústním přelíčení krev v těle určovala, toho důkaz podává výslech (299): *Předseda*: Kolik jste našli krve v těle? *Znalec*: V pravém srdci několik kapek, překrvení venosní v mozku samém. A to je *všecka* krev v těle?!

Páni znalcové ničeho nám neříkají o množství krve v plicích, slezině, ve velikých cévách hrudních a v končetinách páni lékařové neurčují, kolik krve vsáklo do půdy, neboť; půdy náležitě neprohlédli, což, bylo tím potřebnější, že na mrtvolu podle jejich předpokladu silně přšelo. V „Odpovědi“ pánové připouštějí, že skvrny krevní silným deštěm mohly být zničeny! — — A tu smí se pak mluvit o vykrvácení úplném? . . .

Tyto údaje o množství krve v těle a krve z těla vyteklé jsou také proto nesprávné a také neurčité, že páni znalcové nepamatovali na ránu krční, nepamatovali na to, jaké cévy a jak byly poraněny. O tom přece, jak mne poučují znalcové moji, je literatura dosti přesná. Krev všechna z těla nevytéká ani při useknutí hlavy (jen 74%); když přeríznuty veliké cévy všechny, vytéká 50% a jestli že tedy poranění je mnohem slabší, jak v případě našem (poranění jen na straně jedné, proříznutí cévy malé a naříznutí cévy veliké), tož jistě mnohem méně vyteklo než polovička. Lékařové ovšem neřekli, jak krkavice byla naříznuta (kterým směrem a jak hluboko), ale na každý způsob musíme tvrdit, že nemohlo vytéci značně více než 1½ litru, obzvláště uvažíme-li působení ran na hlavu a strangulace, o němž hned bude mluveno.

Pánové tvrdí, že se musil utvořit při mrtvole veliký koláč krevní. V literatuře nenalézám určitého poučení o tvoření tohoto koláče; ale zdá se mi, že i tento předpoklad pánů znalců je mylný. Zdá se, že se koláč tvoří jen za jistých okolností; mezi jiným jen tam, kde krev nemůže vsáknout do půdy. Avšak na nalezišti krev do půdy vsáknout mohla: jeden pan znalec popisuje půdu (str. 310), že bylo na 1 cm. prsti, potom písku a pod ním skála, na vrchu napadalé jehličí, mechu tam prý nebylo. Než nehledíc k tomu všemu

— jak se mohl utvořit koláč větší, když potřebné k jeho utvoření, krve ani nebylo a být nemohlo?*)

Konečně: Popis některých částí tělových v protokole pitevním mluví pro *skvrny posmrtní*: nalézají se tyto na mrtvolách úplně vykrváčených?

* * *

Avšak páni soudní lékařové nemají pouze nesprávný názor o množství krve, oni si také způsob vykrváčení představují docela falešně. Jistojistě nemohlo se vykrváčení stát *tak rychle*, jak pánové a s nimi obžaloba předpokládají. Ovšem pánové neuvádějí trvání; ale vidět z jejich výpovědí při přepřelíčení, že si vykrváčení a tím i smrt představují v několika málo minutách, téměř v okamžiku.

Proti tomu uvádějí mně znalcové moji z literatury četné případy, z nichž lze usoudit, že vykrváčení při poranění, jako v Polné, může trvat dosti dlouho.**)

Rozumí se, že delší trvání vykrváčení podává nám docela jiný obraz celého činu. Především musili bychom pochybovat o udání obžaloby, že čin proveden s neuvěřitelnou rychlostí: pachatelé, slyšíme, na místo činu přímo pádili a

*) O tvoření koláče krevního byly učiněny pokusy a sice naříznuta zvířatům pokusným (etherem omámeným) carotis communis a rána přidržena k zemi: krev vsákla se do půdy a neutvořil se koláč prázdný.

**) „Jisté předznaky smrti vykrváčením rychlým jsou: velmi těžké dýchání, přestání sekrece v žlázách, bezvědomí, rozšíření zorniček, *bezděčné, močení a lejnění* atd.“ Tillmans Lehrb. der allg. Chirurgie, 3. Aufl. 1893, 383. V protokole pitevním připomínají se pouze *porozšířené zorničky*, symptomy ostatní, které by se mohly na mrtvole vyskytnout, se neuvádějí.

Rozšíření zorniček ovšem nalezá se také po strangulaci, nejsou tudíž pro vykrváčení rychlé symptomy žádné.

Hilsner na činu prý súčasťný, rukou obráčením byl viděn v městě — toto mínění podle daného výkladu je pochybné.

Avšak otázka po rychlosti vykrvácení má ještě důležitost jinou. Bylo by totiž možné, že při vykrvácení po málu *strangulace se byla stala po ráně na krku*. Znalcové moji upozorňují mne na více podobných a velmi známých prý případů. —

Pravím, tento předpoklad by byl možný. Než přidržuji se výpovědi pánů znalců soudních, že *strangulace se stala před poraněním krčním* a tážu se po účinnu předchozí *strangulace na krvácení*.

O působení strangulace dovidáme se od jednoho znalce (301), že sama mohla způsobit smrt; druhý pokládá poranění za poměrně lehké (312, 319). Z popisu pitevního nelze stupeň strangulace určit přesněji. Strangulace musila by způsobit překrvení hlavy a partií nad rýhou; z protokolu pitevního stupeň toho překrvení určit nelze. Páni znalcové sice říkají že tváře, obzvláště nos, líce a rty jsou naduřelé a zbarvené do červeně-fialova, a že spojivka oční je krevnější; avšak protože mrtvola delší dobu ležela tváří k zemi, a tekutý obsah tkaniva tímto směrem musil sednout, mohou líčené změny se vztahovat na *posmrtní skvrny nebo ovšem na obojí*. Protože znalcové nepátrali po jistých známkách zadušení, po cechimosách (malé tečkovité nebo i větší výrony krevní, obzvláště v spojivce, na víčku, na pohrudnici atd.), sotva je již možné rozhodnout, co z překrvení lebečného připsat se má strangulaci . . .

V „Ódpovědi“ (v jiné souvislosti) páni znalcové říkají, že Anežka Hrůzova byla podříznuta „*napolo uškrcena*, tedy v bezvědomí, smrti již blízka“ — — podle toho by stupeň

strangulace byl velmi značný a mohlo by se myslit na úplné *udušení*.*)

Jest-li že si tedy netroufám určit stupeň strangulace, právě proto, že protokol pitevní není jasný a proto že páni znalcové si v tom odporují, přece mohu učiniti závěr, že *strangulace, předcházející poranění na krku, rychlost výtoku krevního musila zdržovat*. Nemýlím-li se, nastává strangulací *ochrnutí srdce* anebo alespoň *silné zlenění tlaku krevního*. V žádném případě nemohla krev tak rychle vytéci, jak páni znalcové říkají a také by krev z naříznuté tepny nestříkala „mocným proudem na všechny strany“, nýbrž tekla by pomaleji a stejnoměrněji. *Na toto působení strangulace musí se obzvláště pamatovat, proto že by tím vyložen byl nedostatek krevních stop, ať už v obydlí, ať už v lese*. Tu právě se páni znalcové i obžaloba mýlí. (Srv. o působení dušení na krvácení, *Tillmanns* l. c. str. 381: Unter solchen Umständen ist in Folge der drohenden Herzlähmung der Blutdruck im arteriellen System so erniedrigt, dass das Blut nicht im Strahl hervorspritzt, sondern mehr continuirlich ausläuft oder plötzlich vollständig aufhört . . .)

Jest-li že strangulací přímo nastává ochrnutí srdce, oběh krve se přerušuje a proto se v levé komoře srdeční krve nenalézají, kdežto se v komoře pravé obvykle více nebo méně krve nalézají. Náhodou toto působení ochrnutí srdečního shoduje se s nálezem pitevním! (Toto působení ochrnutí srdečního podrobněji popsáno u *Schmausa*, Grundriss der pathol. Anatomie, 2. vyd. 1895, 15, 16.)

*) V ústním líčení (307) jeden znalec odmítá možnost udušení tím důvodem, že prý v plicích nenalezeny následky dušení, totiž venosní překrvení. Avšak u *Reinsberga* III, 345 podle Hoffmanna lze se dočíst, že toto překrvení často schází. Druhý znalec říká (314), že se Anežka H. neudusila, že by se prý našlo více krve; ale krev se více, jistě ne mnohem více nalézt nemohlo.

Já ovšem nedovedu o věcech těchto pronést soud definitivní; ukazují pouze, jak nepřesné výklady soudních znalců i v laikovi musejí vzbudit silné pochybnosti. Ale tolik tuším smím tvrdit s určitostí, že *vykrvácení nebylo a nemohlo být tak silné a rychlé*, jak páni znalcové nám říkají. Zapomněli právě na působení strangulace, ačkoli ji kladou před poranění na krku.

Ale pánové zapomněli stejně *na působení ran lebečních*.

Tyto rány (bylo jich 8) podle výkladu pánů znalců a obžaloby oběť omráčily. To tuším znamená, že rány na hlavě způsobily jistý stupeň *otřesení mozkového*: *Jak působilo toto otřesení na krvácení? Patrně podobně jako strangulace — výtok krve zleněn* a přicházíme tudíž zase k výsledku, že *vykrvácení nemohlo být tak rychlé, tak energické a tak úplné, jak předpokládají páni znalcové a žaloba*.

Podle uvedeného spisu Tillmannsova (str. 382) musilo by již *leknutí*, způsobené náhlým nepředvídaným přepadením, energii krvácení oblenit; nechci však na věc tuto klást váhu; za to chci jeden punkt náležitě objasnit, protože má důležitost pro forensní posouzení zločinu.

Páni znalcové jsou znepokojeni tím, že na nalezišti nebyly stromy posřikány arteriální krví, jak prý to vyžaduje nařízení krkovice, jestliže by totiž oběť byla ležela na znaku; proto prý musí se soudit, že rána na krku stala se při položení obličejem k zemi a krev prý byla dovedně zachycena.

Proti této supposici musíme právě ukázat na *otřesení mozku a ochrnutí srdce, jež ránu na krku předcházely*: krev ani z krkavice nemohla tak energicky a „na všechny strany“ stříkat. A rozumí se, platí to pro každé místo činu: nesmějí se tedy v lese hledat stromy potřísněné krví, *a stejně nesmějí se v obydlí hledat krví potřísněné stěny a stropy*. Toto pod-

škrtuji tak důrazně s ohledem na dodatečné vyšetřování, o němž se mně jeden z účastněných vyslovil s nepokrytým despektem.

V tom směru je zajímavý fakt, že mně podobné poučení podalo více řezníků. Je prý zkušenost obecná, že krev z rány krční jen tehdy tryská a stříká energicky, jestliže zarezané zvíře je čilé; ze zvířat omámených krev teče pomalu a líně. Tato zkušenost má pro případ náš platnost tím větší, proto, že se o vykrvácení přímo můžeme poučovat jen na zvířatech, jak se v dotyčné literatuře se stránky metodologické obecně vytýká.

* * *

Jestli že tedy podle všeho o předpokládaném úplném vykrvácení nemůže být řeči a jestliže vykrvácení se nestalo tak rychle a tak energicky, jak žaloba a znalcové předpokládají, tož vyplývá dále, že *vražda nemohla se stát od vrahů ritualních.*

Avšak žaloba a znalcové poznávají ritualní vrahy také v tom, že mrtvola byla svlečena. Žaloba a lékařové se mýlí, domnívají-li se, že svlečení (str. 303, 32, 31) nebo vyzdvižení nohou a podobné manipulace vykrvácení znatelně usnadňují. Šaty těsné mohly by snad oběh krve zdržovat, než i tento vliv byl by sotva znatelný. Šaty přece nestlačují nikde silné žíly, vedoucí od srdce, nanejvýše těsný límec kolem krku. Jestliže tedy mrtvola byla svlečena (polou svlečena), odkazuje to na stopy docela jiné, než na vraždu ritualní. Jeden z pánů znalců zdá se správněji soudit (str. 325), že pro vykrvácení stačilo by uvolnění šatů, ačkoli se mýlí v tom, že by musily být uvolněny šaty všechny. Ve skutečnosti

však botky zůstaly silně zašněrovány (v „Odpovědi“ se na to ukazuje důrazně),*) stejně neuvolněny zůstaly podvazky, z nichž na mrtvole konstatovány dokonce rýhy — jak se to hodí k úmyslnému uvolnění šatů a jak se to hodí k názoru jednoho z pánů znalců, že nohy byly do zadu ohnuty k vůli snadnějšímu vykrvácení? Ve své „Odpovědi“ páni znalcové mluví také o silných strangulačních rýhách na ramenou**) — jak se hodí tyto k udanému napomáhání vykrvácení? Vrahové a vrahové ritualní, kteří přece mají úkol zachytit krve co nejvíce a kteří, jak žaloba a znalcové stále nám opakují, čin svůj připravili velmi pečlivě a promyšleně, byli by jednali důsledně; a právě proto *nebyli by také toho 1½ kila nechali na místě a v šatstvu* — což ostatně je téměř celé množství krve vůbec dobyté — — — jak smí se tedy mluvit o vykrvácení promyšleném a ritualním?!

* * *

Jestli že dobrozdání soudních lékařů samých na rány na hlavě a na strangulaci klade poměrně veliký důraz, a my z toho dobrozdání vyvozujeme logické důsledky, můžeme, ba musíme jít ještě o krok dále a tážeme se tudíž: *nemohla rána na krku být způsobena teprve po smrti?*

Připouštím, že otázka ta zarazí. Ale je dovolená, ba nutná. Páni lékařové soudní by si otázku sami byli musili položit a právě oni, proto že prý na nalezišti nenašli dosti *arteriální* krve. Že však mrtvoly z *ran*, tedy venosně, dlouho po smrti krváceti mohou, je obecně známo a dosvědčuje se

*) Že botky zašněrovány nebyly, tvrdil pan dr. Baxa. R. L. 1899 č. 133.

**) Jen stručně upozorňuji na protivu protokolu pitevního a „Odpovědi“: zde se klade důraz na rýhy z obou prý juppek, tam se obzvláště ukazuje na rýhy z rukávů košilních.

mně z mnoha stran znaleckých. A jest-li že podříznutí se stalo, když oběť byla „napolo uškrčena, smrti již blízka“ — nemohlo se stát po smrti, třeba ještě za tepla?

A tak stojíme na konec před otázkou: *nemáme v Polné případ simulované vraždy ritualní?* Přestávám na položení otázky, nepouštěje se do jejího rozboru podrobného.*) Pro to mínění dalo by se z výpovědí lékařů dosti shledat. Tak na př. se přiznávám, že dokonce do jisté míry pochybuji o naříznutí veliké tepny (carotis communis): nesystematickost pitvání mně skepsi tu vnukla a proto jsem se dotázoval odborníků anatomů. Dostávám o věci té s několika stran asi toto poučení: Není vidno, při jakém postupu obdukce poranění carotidy bylo konstatováno. Zda-li hned při ohledání rány nebo teprve po vyřezání jazyku. V protokole pitevním udává se poranění krkavice při ohledání vnitřním. Ale takové zranění musí být konstatováno ohledáním rány, aby se předešlo směřování řezu nahodile způsobeného při pitvání.

Nechci však na věc klást důraz, ačkoli při úžasné nepřesnosti a nevěcnosti pánů znalců se musí myslit na všecko. Tím, že pánové pokaždé mluví jinak, nelze výpovědím jejich vůbec ani důvěřovat a proto také vznikají všechny ty pochybnosti a nejistoty.

*) Pan dr. Ofner z Vídně upozorňuje mne na výrok žaloby a znalců, že ještě v sobotu nalezeny byly stopy krve *docela čerstvé*. Táže se: jak prý krev od středy mohla se udržet čerstvou? Mně slovo: *čerstvá* také hned napadlo, ale viděl jsem v něm jeden z četných nepřesných výrazů žaloby a znalců. Toto podezření potvrdila mi str. 301 protokolu přelíčení, kde slova výslovně užito v protivě ku „krvi sražené“. Možná, že tu běží o *krvavou dešťovku*; neboť bylo by možné, že by krev za chladu také tak dlouho zůstala tekutou a světlou. Přes to mohou se krevní skrny na šatech ještě prozkoumat, neužito-li k možné simulaci ritualní vraždy krve jiné než lidské. Tím spíše, že pojem *čerstvá* krev u pánů znalců je skutečně prapodivný: v pitevním protokole čteme, že vlasy jsou „*seschlou čerstvou*“ krví prosáklé a stejně jsou prsty a dlaň potřísněny „*čerstvou seschlou* krví.“

Možnost simulace ritualní vtírá se mi těmito, trvám, docela nutnými uvahami.

Vrahové ritualní, kdyby nějací byli, svůj čin by skrývali a tajili; každé ritualní poranění, tím jsem jist, je samo sebou vždy a všude podezřelé. Nelze to vůči ritualním pověrcům dost důrazně povědět. Myslíte, že tajná sekta ritualní své mrtvoly v Polenském lese přímo položí na odiv? Vrahové takoví, ať by byli sebe obmezenější, zahladili by všechny stopy, jimiž by se mohli prozradit. Antisemité tvrdívají, že židé jsou výkvětem chytrosti: proč se jim podkládá právě při takovém zločinu nezměrná hloupost? Při falšování směnky žid je velechytrý, ale při ritualní vraždě najednou je naprosto hloupý. Kdyby byla vražda ritualní, vrahové by se v první řadě a svůj co svůj starali o to, aby zrádný řez na krku učinili nepoznatelným, tím že by mrtvolu najisto skryli, pochovali anebo alespoň zmrzačili tak, aby se neprozradili. Nikdy by skutku takového, celému židovstvu tak nebezpečného, neučinili, kdyby si napřed nezjednali plné jistoty, že budou mít kdy a možnost, znamení ritualní vraždy nějakým způsobem odstranit. Pravím proto: Mrtvoly s plným neb i neúplným znamením ritualním jsou vždy podezřelé a mluví vždycky pro ničemnost individua křesťanského.

Polenský zločin protíví se všem předpokladům ritualní pověry. Stala se prý za bílého dne s odkrytou drzostí, a po skutku mrtvola, jak už řečeno, přímo byla vystavena na místě, kde brzy nalezena být musila.

Ovšem Polenská vražda ritualní nepostrádá také komismu. Pro dějiny vraždy ritualní a zejména pro tajný ritus poučny jsou předměty, jež vrahové zároveň s krví s sebou odnesli: za dva krejcarey vepřového sádla (papír, do něhož bylo zabaleno, čtveráci nechali na místě), odnesli růženec, košili až na zbytek, pletené rukavičky, kapesník . . .

* * *

O způsobu jednotlivých poranění povím jen málo slov, uváděje pouze věci forensicky důležitější.

O provedení *strangulace* podávají naši znalcové ve své „Odpovědi“ podrobnější popis domnělého postupu: vrah škrtící prý byl na levé straně oběti, vrah řezající na pravé. Pánové tedy nyní se domnívají, že Anežka Hružova zároveň (na jedné straně) byla škrcena a zařezána: *avšak kde zůstávají pak omračující rány na hlavu*, jež podle výkladů ústních ránu na krku předcházely? *K čemu škrtit, když oběť už byla omráčena?*

Při přelíčení pomýšlel jeden z pánů znalců přímo na otřesení mozku z ran na lebce předcházejících — kde teď zůstává toto otřesení?

Pánové si myslí, že ve své „Odpovědi“ situaci obzvláště jasně popsali; ve skutečnosti přijali zase však pouze mé poučení, že klička, jak žaloba předpokládá, nemohla být hozena na oběť z leva a ze zadu. Pánové tudíž podle mého návodu polemisují o tom s žalobou, podávajíc zároveň uvedený výklad. Avšak i tento výklad je velmi neurčitý. Vždyť by přece běželo také o to, kde a jak vrah řezající byl postaven, zdali před obětí, za ní, či vedle oběti podle předpokladu ležící tváří k zemi, zda-li sám byl pravák nebo levák atp.

Pánové se domnívají, že tímto svým novým výkladem zároveň odstraní záhadný špagát: tento špagát je totiž zakrvácený, jsou na něm vlasy a je divně poškozen. Pánové teď vykládají, že jeden z vrahů přitáhl volné konce bez kličky, tím prý rýha strangulační vznikla jen na straně jedné, zároveň však řezem „uprostřed byl zakrvácen a až na několik vláken téměř celý přeříznut“.

Při tomto výkladě pánové zase zapomněli svých výpovědí dřívějších. V přelíčení jsme slyšeli, že špagát při řezu

vníkl do rány*) — pánové tedy tenkrát mysleli, že rýha šla kolem krku celého; proto také slyšíme, že rýha v levo do rány byla vtažena. Ale protože pánové jsou přece jen učeliví a z mé brožurky všelico pochytili, vzdávají se mlčky svého dřívějšího výkladu, aby se mé kritice přispůsobili. Proto rýha na levé straně krku v „Odpovědi“ zmizela.

Avšak pánové nemysleli dosti: jak mohl špagát nožem být naříznut, jestli že „vrah škrtící“ volné konce hodně přitahoval? A jak mohl špagát být naříznut uprostřed, když tento prostředek podle vlastního výkladu pánův musil přiléhat na pravé straně krku? O tom už se s pány nechci hrdlovat, byl-li špagát skutečně *naříznut* nebo, jak žaloba tvrdí (str. 15) „v prostřed jako překousnutý neb přetržený“ — ovšem příjemného dojmu takové protivy nedělají. A rozumí se, patří již k úžasné povrchnosti pánů znalců a žaloby, že délka a flouštka provázku nebyla změřena.

Čtenář vidí, jak se páni znalcové při každé maličkosti zapřádají do klubka protiv a nemožností. A přece jsem námitky všech ještě ani neuvedl. Jistě pomyslí si každý jen poněkud myslící: Působila by taková strangulace jednostranná dost silně a jak je za přepokládaných okolností také možná? Nehodila by se snad taková částečná rýha spíše *k pokusu sebevraždy* než k vraždě? Podle poučení dávaných v učebnicích soudní mediciny o rýhách částečných jistě!

Také o *ranách na hlavě* musíme učinit několik kritických poznámek. Víme, že *chtěný* účín těchto ran je omráčení oběti. Avšak: jestli že tyto rány stačily na omráčení, tážu se ještě jednou: *k čemu strangulace?*

A jestliže vrah nebo vrahové svou oběť napřed chtěli

*) Toto vtisknutí špagátu do rány je ovšem velmi divné: jak mohl nůž prý velmi ostrý udělat ránu, nepřerážnuv špagátu celého?

omráčit, jak žaloba předpokládá a znalcové vykládají, k čemu by byli způsobili 8 ran, proč by svůj promyšlený a předsevzatý cíl nebyli dosáhli ranou jednou?

Jeden z pánů znalců při hlavním přelíčení skutečně předpokládá, že Anežka Hrůzova byla omráčena úderem holí na místě nalezenou, mysle při tom na otřesení mozku (str. 315 až 317). Toto otřesení nebylo prý na mrtvole konstatováno (dá se ovšem konstatovat jen vněšně), ale pan znalec, jak vidíme, vzdává se této své myšlenky velmi nerad. Patrně měl, ačkoliv si toho neujasnil, pochybnosti na předpokladu žaloby, že čin byl proveden docela promyšleně: Kdyby „ritualní vrahové“ byli měli plán docela promyšlený, byli by svou oběť napřed tloukli do hlavy, potom teprve škrtili atd.? Pan znalec cítí právě nemožnost tohoto předpokladu a proto myslí, že vrah ranou jednou oběť svou rázem omráčil. Dojista by vrahové „promyšleně“ a „v největším chvatu“ postupující byli jednali tak nebo podobně; byli by rychle způsobili omráčení, aby pak s omráčenou „ritualně“ mohli „pracovat“ (výraz znalcův). *Četné rány na hlavě opravdu odkazují na přepadení bez plánu, jak se třeba stát může v hádce.* K tomu se také hodí, že rány jdou různým směrem (bitá se ještě pohybovala); také se sem hodí uvedený již výrok znalců, že rány nebyly způsobeny kameny při mrtvole nalezenými, ačkoli přece uschovanými (!); jistě mohly být způsobeny předmětem jiným, třeba zavřeným kapesníkem, snad také slabší holí nebo pod.

Moje mínění, že způsob poranění a specialně hromadění ran mluví pro vraždu bez plánu, resp. pro *zabití* (ve smysle právnickém), sesiluje se tuším také *úderem na levé ramě*. Také *ostré odřeniný na rukách*, které způsobeny byly za živa (str. 313), odkazují k *zápasu*.

Mezi corporibus delicti hraje v žalobě značnější roli také *bilá hůl*, při mrtvole nalezená. Předpokládá se, že Hilsner ji

v Březině měl. Touto holí, praví žaloba, Anežka H. byla udeřena na levém nadloktí a tak silně, že od úderu pukla. To je sotva správné. Hůl silná a poměrně čerstvá by od takového úderu nepukla, spíše pukne ruka, t. j. přelomila by se úderem tak silným kost. A pak by hůl nepukla asi v třetině, — nýbrž na konci: úder, měl-li být, jak obžaloba tvrdí, tak silný a účinný, musil by být učiněn koncem hole, nikoli prostředkem!

Toto udeření nehodí se také ku předpokládanému přepadení. Hůl je totiž dost dlouhá (asi 120 cm), přepadající vrahové však oběť svou jistě hned zadrželi z blízka, k udeření z dálky téměř 2 metrů byla sotva příležitost.

Mimo to: Kdo ví, nebyla-li hůl uřezána dříve a při transportu mrtvoly nějak upotřebena?

Co o této holi vypovídají svědkové (Vomelová, Pešák), je docela bez ceny: bílou hůl má kde kdo, je právě nejlacinější, a že by svědkové byli viděli hůl při mrtvole nalezenou, ani nejbujnější fantasie tvrdit nemůže.

Hůl nebyla na žádném konci zablácena, ačkoli v kritický den bylo blátivo, — nebylo jí právě při chůzi užito. Hůl je pozorně sřezána, nebyla tudíž, jak žaloba předpokládá, ve vší rychlosti v lese uřezána a oloupána.

Hilsner byl v městě viděn bez této hole! *)

O nástroji, jímž zasazena rána krční, nelze pro nepřesnost popisu nic určitého říci. Víme již, že žaloba myslí na nůž silný, dlouhý, přímo košerácký. Strážmistr Klenovec myslí také, že rána nožem kapesním nemohla být způsobena

*) Upozorňuji, že jsem 4. prosince 1899 v okolí pařízku, z něhož hůl prý pochází (str. 125), více takových nečerstvých pařízků našel.

(103). Řekl jsem už, že není příčiny, proč by se nemohlo myslet na *nůž kapsní* a také je dovolena otázka, byl-li nůž tak ostrý, jak znalcové říkají.*) Myslím, že způsob rány, pokud si ji podle dvou posledních odpovědí pánů znalců dovedeme představit, nemluví pro nůž příliš ostrý.

*) Znalcové pro ostrost vidí důvod v tom, že přeříznuta chrustavka
znalcové moji mne poučují, že chrustavka mladé dívky není tuhá a že se
řeže snadno.

IV.

Doba a místo Polenského zločinu.

Čtenáři se pamatují, že a proč žaloba klade tak veliký důraz na místo a dobu, kde a kdy vražda byla spáchána. Podle žaloby byla spáchána v době od $\frac{3}{4}6$ — $\frac{1}{4}7$ ve středu dne 29. března v Březině; mrtvola nalezena na to v sobotu.

Já jsem posud o době, kdy zločin se stal, přímo neřekl ničeho; nepřimo ovšem ze všech úvah mých plyne pochybnost v určení doby obžalobou. Nyní chci vést důkaz přímo, že zločin s největší pravděpodobností nebyl spáchán v určované dobu a na nalezišti mrtvoly. Anebo abych mluvil docela přesně: *mrtvola Anežky Hrůzovy ve čtvrtek 30. března nemohla být na nalezišti sobotním.*

Uvedl jsem už z přelíčení (147), že ve čtvrtek (30. března), velmi silně pršelo: dopoledne prý byla bouřka a silný prudký déšť, odpoledne pršelo také. Páni znalcové potvrzují to ve své „Odpovědi“; ovšem mají pánové výsadu ve všem mluvit neurčitě a tak tedy říkají, že „v ty dny“ velmi silně pršelo a že stopy krevní a jiné „mohly být zastřeny“. Také matka Anežčina (82) udává, že ve čtvrtek své dcery pro špatné počasí domů nečekala.

*

Z protokolu přeličení nedovedu zjistit, jak *silně také pršelo ve středu*. Zablácené botky Anežky Hrůzovy dokazují snad, že také ve středu pišelo. Alespoň jeden svědek (p. 146) vypovídá, že po 5. hod. odpoledne začalo pršet; strážmistr vypovídá, že bylo blátivo. Jiní svědkové zmiňují se o počasí pěkném — předseda soudu vykládá si věc tak, že na jednom místě mohlo svítit slunko, na druhém že zároveň mohlo pršet.

Informoval jsem se o počasí od středy do soboty u lidí spolehlivých a od těch se tedy dovídám, že ve středu večer mžilo, v noci na čtvrtek byl mráz, ve čtvrtek dopoledne i odpoledne několikrát pršelo; bouřky prý nebylo. Déšť ve čtvrtek byl nejsilnější večer až do 10. hodiny. V noci na pátek před půlnocí i po půlnoci pršelo také, ale málo. V pátek byl celý den bez deště, velmi chladný, v noci byl mráz. V sobotu (kdy mrtvola nalezena) svítlo slunko, počasí bylo jasné.

Ty dny byl úplněk — patrně se ve čtvrtek vypršelo, v pátek, již v noci se čas změnil.

Na každý způsob je silný a dlouhý déšť ve čtvrtek konstatován: jak by tento déšť byl působil na mrtvolu, kdyby od středy večer po celý déšť na místě byla ležela, jsouc zakryta jen 4 slabými vrchoły mladých smrčků? A smrčky ty, jak jsem zjistil, na mrtvole *stály*; udržely se svými větvičkami, opírajíce se jeden o druhý a zároveň o větve smrčků sousedních: větvičky smrčků nakloněných dešť propouštěly snáze, než větve stromku přímého!

1. Šaty (také ten špagát a. t. d.) byly by v sobotu ještě byly *mokré* a *zmrzlé*, alespoň polouzmrzlé; v protokole pitevním a v žalobě se konstatuje (str. 21), že mrtvola byla mrazem skoro stuhlá, konstatuje se mráz (p. 310) a chladné počasí (str. 326). Odpovídá to mým zprávám o počasí.

Avšak podle mých informací šaty byly nalezeny pouze vlhké, chyběly na nich všechny znaky deště a mrazu; za

jeden a k tomu chladný den (pátek) a noc promoklé šaty nebyly by vyschly. Slunko, i kdyby bylo svítlo více než pro mlhu páteční svítit mohlo, na mrtvolu a šaty svítit nemohlo. Vlhkost hodí se k chladnému počasí v pátek.

2. *Skvrny krevní na šatech byly by zaprané.* Okraje skvrn měly by charakteristické v takovém případě světlejší rozmazání, vůbec by skvrny musily být přímo od deště vyprány: *ale není tomu tak.*

Také pod mrtvolou by se byla našla krev vodou rozpuštěná. Avšak žaloba konstatuje, že naleziště bylo „úplně suché“ (p. 12.) a že pod mrtvolou nalezen jen malý koláč krevní.

Ve své »Odpovědi«, jak už řečeno, páni znalcové připouštějí, že „*velmi silný déšť*“ *) také skvrny krevní mohl „zastřít“: jak tedy musil déšť tak silný působit nejen na krev ssedlou (na krevní koláč), nýbrž na všecku krev na mrtvole? Mohly na př. *vlasy* zůstat krví tak spečeny a slepeny, jak se praví?

3. Silný a trvalý déšť byl by také na kalhotách zapral nalezené *špinavé žluté skvrny (sperma?)*. Ale v pitevním protokole se nepřímou konstatuje, že zaprány nebyly, že měly okraj ostrý, proto že modrou tužkou na rubu kalhot byl obkreslen. Budiž podotčeno, že skvrny ty jsou veliké (asi jako zlatník), byly by tudíž silným a trvalým deštěm tím jistěji bývaly zaprány; jistě by se po takovém dešti nebyly ohmaty jako skvrny prý škrobené. **)

4. Obzvláště by také *botky, čnějící na hornu, byly bývaly*

*) V dodatečném dobrozdání ze dne 19. dubna, pánové, rozumí se, pravili pravý opak: Taktéž nemůžeme připustit, že by doba dvou dnů do nalezení mrtvoly a *mírné přehrášky* na to mohly mít takový vliv, že by koláč krevní na dobro se ztratil.

**) Skvrny byly na zadní části kalhot; proto že mrtvola ležela na břiše, byly tedy deště vysazeny přímo.

vyprány. Déšť by byl smyl nejen všecko bláto na nich, toto smyté bláto a k tomu mazadlo bylo by stékalo po těle a punčochách. Vyprání botek deštěm (botky jsou z kůže žluté) bylo by patrné na prvý pohled: také by na vypraných botkách byly vidny stopy mrazu. Avšak botky nejsou vymáčeny, naopak na svršku do kola bylo bláto, podešve dělaly prý dojem, jako by byly otřeny o hrubý předmět.

Z toho ohledání mrtvolý a jejich šatů vyplývá s velikou pravděpodobností, že v deštivý čtvrtek ještě nebyla na svém nalezišti, že teprve v noci na pátek do lesa byla dopravena.

Při přenášení a manipulaci s mrtvolou a s šaty v lese bylo v noci dosti světla (ouplněk).

Pro posouzení doby, kdy mrtvola na naleziště byla přinesena, spadá ještě na váhu fakt, že teprve *v pátek na cestě* (tedy ne v lese!) *od lidí byly viděny krevní stopy.*

* * *

Jako doba zločinu od žaloby nemůže být určena správně, stejně mluví proti době samo *místo* v lese Březině.

Vrahové s promyšleným plánem, obzvláště ritualníci, byli by si jistě vyhledali místo bezpečné, asi dále od Polné v hustějším lese, dále od cesty; naleziště mrtvolý je však docela odkryté, pachatelé mohli každý okamžik z několika stran být překvapeni. Před 6. hodinou musili ještě různí lidé pracovat na nedalekých polích, pohled jejich byl by vrahy odstrašoval.

Kdyby Anežka Hrůzova na tom místě byla bývala přepadena, nebylo by se to asi stalo na chodníku, jak si to představuje žaloba. V přelíčení sice strážmistr (str. 110.) říká, že bylo blátivo a pan předsedající doplňuje jeho výrok, že lidé za bláta chodívali chodníkem — ale to se mi nezdá. Myslím, že za bláta lidé chodníkem nad úvozem nechodí, aby ne-

sklouzli; alespoň příchod k místu, kde se podle žaloby přepadení stalo, je při blátivé, mazlavé půdě nesnadný, jak se každý vlastníma očima může přesvědčit.

Myslím, že Anežka Hrůzova byla by také šla cestou svojí chodníkem u cesty na levo, u této cesty by byla bývala přepadena. Takové přepadení by jí nebylo tak překvapilo, byla by křičela a byla by běžela, byla by se bránila. Na mrtvole musily by být stopy přepadení a zápasu; tak na př. velmi zaráží, že nejsou žádné stopy na kolenou, jak přepadená a omračovaná padla na kolena. Rány na hlavu a strangulace přece nezatemnily vědomí na jednu a znalcové sami připouštějí, že rány na rukou ukazují na odpor — dívka tak zdravá a, jak obecně slyším, energická byla by se bránila. Zápas ten byl by na půdě vlhké a blátivé znatelný — a snad by také vrahové odnesli nějaké stopy zápasu. Vždyť i ranou na krku smrt se nedostavila hned — agonie by se na místě v lese nějak prozrazovala. Také je nemožné, aby lidé různé stopy nebyli našli dříve, kdyby tam mrtvola od středy byla ležela. Matka Anežčina sama vypovídá (90), že na stromě visel krvavý hadr, žaloba mluví (14.) o celých přadénkách z košile na stromech: a to by lidé nebyli viděli již ve čtvrtek? Byly přece velikonoční svátky a lidé chodili do města. *A jestliže je pravda, jak se v přeličení říká, že za deště lidé chodívají chodníkem kolem lesa* — byla by musila mrtvola tím spíše hned ve čtvrtek být nalezena. *V pátek Věžničtí na cestě krvavé stopy našli* — přes všecek silný a trvalý déšť čtvrteční — to právě je důkaz, že mrtvola na místo přinesena teprve v noci na pátek. V hlavním přeličení praví jeden pan znalec docela správně (310), že by v případě tom, kdyby mrtvola byla dopravena cestou, na té cestě byla nalezena krev. Nuže — tato krev od Věžničanů skutečně v pátek (hned dopoledne!) na cestě nalezena byla — proč

lidé nebyli vyslýcháni? Opakuji, matka Anežčina sama udává, že o těch stopách na veliký pátek od lidí slyšela.

A konečně musí ještě jednou a důrazně být řečeno: *mrtvola Anežky Hrůzové nikterak nebyla skryta* — naopak, vyzývavě byla, abych tak řekl, položena na odiv. Tajní ritualníci nikdy by s obětí svou tak nenakládali. Opakuji, naleziště bylo patrně tak voleno úmyslně, aby se čin připisoval pachatelům z Polné. Přikrytí mrtvoly čtyřmi útlými vršky smrkovými má patrně podnět více v jakési pietě nežli v úmysle, mrtvolu skryt. Že mrtvola neměla být ukryta, dosvědčuje případ s *Klímovou* (její mrtvola byla na nepřístupném místě pečlivě skryta) a fakt, že v sobotu v Březině nenalezena hned mrtvola, ale napřed roztroušené věci, jako košík, šátky atd., věci, jež k mrtvole vésti musily.

* * *

Pro forensické posouzení zločinu Polenského je tedy otázka, zda-li zločin spáchán byl na místě žalobou přijímaném nebo jinde, důležitosti největší; proto tu chci přehlédnout všechny momenty, s kterými tato stěžejní otázka může být zodpověděna. *Zodpověděna podle materiálu a důkazů, jak je žaloba a znalci podávají.*

K otázce obhájce dr. Auředníčka, byl-li čin spáchán na nalezišti mrtvoly, odpovídá znalec (p. 319), ano: Našel prý na místě mrtvolu s takovou ranou, která je způsobila připravit člověka o život; rozhodný pak důvod pro to „ano“ je znalci domnělé vykrvácení: kdyby mrtvola na naleziště bývala přinesena, nebyla by krvácela, neboť nelze prý přece připustit, že by mrtvola byla jednou vykrvácela jinde a že by po druhé, na nalezišti, byla začala krváčet znova. Nebylo

prý také žádných krvavých stop, svědčících o přenesení (zejména nebyly zakrváceny stromky.)

Tento výklad páně znalcův je více než slabý.

Předně v pátek stopy krvavé nalezeny byly a sice na cestě. Ve své „Odpovědi“ pánové sice tyto páteční stopy zlehčují, ale to nedokazuje proti faktu pranic. A fakt je, že Vězničané v pátek dopoledne nedaleko naleziště *na cestě* krvavé stopy a krvavý hadr našli; ale protože ještě nevěděli (od středy se to ve Vězničce v pátek ještě obecně nevědělo!), že Anežka Hrůzova zmizela, věci nedbali. A tyto stopy na cestě mluví mnohem více pro noční přenesení než-li pro čin ve středu na kraji lesa nebo dále od cesty v lese spáchaný. S tím také souvisí výpověď strážmistra Klenovce, že na stráni k místu v lese viděl znatelné stopy — páni znalcové namáhají se v „Odpovědi“ marně, že prý stopy na stráni pocházejí od zástupu lidí v sobotu tam se tísících — tak chytrý, jako pánové, strážmistr patrně byl také, že nemluvil o stopách těch lidí. Ostatně se ho mohou zeptat.

Je samozřejmé, že vrah a jeho pomahač (měl-li ho) se starali, aby mrtvola při přenášení nekrvácela. To se při transportu mrtvoly již ztuhlé dosáhnout dalo poměrně snadno. Přenesena do lesa a položena na zemi, mrtvola krvácet mohla a musila (nevykrvácela přece úplně!); krev na šatech atd. s mrtvolou mohla být přinesena; některé stromky od deště ještě mokré zakrvácenými vlasy nebo šaty byly potřísněny a to slabě, jak se v přelíčení častěji řeklo. A rozumí se, že nebylo a nemohlo být krvácení a stříkání arteriálního — páni znalcové je také náležitě pohřešovali. Mrtvola byla přinesena a položena napřed na chodníku (v tom dolíku), potom však zanesena dále — odsud stopy krevní, ovšem z krve venosní. Od pátku v noci do soboty utvořil se také malý koláč krevní anebo z rány, nebo šatů, jak jsem už řekl, vypadl.

Ve své „Odpovědi“ páni znalcové podávají ještě jiný důkaz, že mrtvola na místě ležela od středy, resp. že tam teplá a ještě čerstvá byla položena — otisky půdy na kůži. Řekl jsem už, že takové otisky se vytlačují také na kůži mrtvé.

Jiných důkazů pro své tvrzení páni lékařové nemají žádných. Žaloba dokazuje *svědectvími*, že čin stal se v době mezi $\frac{3}{46}$ — $\frac{1}{47}$ na místě v Březině. Že tyto výpovědi dosti nedokazují, již jsem řekl ve své první brožurce a zejména je výpověď korunního svědka Pešáka docela zřejmá nepravda.

Naproti tomu má mínění mé, že totiž čin spáchán jinde, ne na nalezišti, důvodů více a důvody vážné.

1. Lidé nepředpojatí, když se nalezne mrtvola více méně vykrváčená, docela přirozeně usoudí, že mrtvola na místo byla přinesena; je-li totiž správné, že množství nalezené krve neodpovídá stupni vykrváčení. Také v našem případě všickni lidé by tak byli soudili, kdyby jim ritualní pověra správné myšlení nebyla zatarasila. A skutečně s počátku lidé obecně mysleli, že mrtvola na místo byla donesena.

2. Tvář, předloktí levé ruky a obě ruce podle popisu pitevního vykazují patrně skvrny posmrtní. Tyto skvrny vznikají tím, že krev z cév stoupá do tkaně a sice nashromažďuje se krev v mrtvole v těch částech těla, které leží nejnižší. U mrtvol, ležících na hřbetě, posmrtní skvrny bývají na hřbetě, u pověšených na nohou atp. Podle toho posmrtní skvrny na mrtvole Anežky Hrůzové ukazují, že brzy po smrti, před ztuhnutím, tak byla položena, že hlava, levé předloktí a ruka a také ruka pravá byly níže než tělo ostatní. Jak jsem už podotkl, na nalezišti u těch dvou smrků ležela hlava spíše o něco výše: místo je rovné, ale přece nepatrný svah; hlava, ležící také na rukou, o poznání ležela výše než nohy. Z toho nutně vyplývá, že mrtvola na místo byla donesena, že totiž před tím delší

dobu musila ležet jinak a sice tak, že krev v hlavě a rukou mohla ssednout.

3. Nápadné přehnutí nohou do zadu v úhlu ostrém a naklonění jejich na pravo, dále

4. zkřivení (vypnutí) těla dají se dostatečně vyložit jen předpokladem mým. Pro toto zkřivení těla žaloba a znalci se o výklad vůbec ani nepokusili a přece je to tak důležité!

5. Obzvláště mluví proti předpokladu žaloby nedostatek účinku čtvrtetního deště na mrtvolu a její šatstvo.

6. Také fakt, že košile a snad také jiné části šatů byly stříhány nůžkami, mluví proti obžalobě. *)

7. Že mrtvola byla polou svlečena, mluví také proti domněnce žaloby. Způsob, jak zbytky šatů byly oblečeny, protiví se domněnce, že svlečením mělo být usnadněno vykrvácení. K tomu stačilo uvolnění některých šatů a to by od vrahů pospíchajících docela jinak a rychleji a snaději (rozřezáním nožem) bylo dosaženo, nežli částečným vysvléknutím.

Patrně roztrháním šatů atp. mělo být napodobeno přepadení a násilí — ale to napodobení dopadlo neúplně a nedůsledně. (Na př. na jedné sukni háčky neporušeny.)

8. Podle určitých zpráv nosila Anežka H. copy v zadu obvyklým způsobem stočené a připevněné. **). Při náhlém a rychle provedeném přepadení v lese nebyly by vlasy byly pocuchány, jak žaloba popisuje: úder klackem a kameny (?) na hlavu nebyl by vlasy tak rozpustil a rozcuchal. Vlasy rozpuštěné a padající přes tvář, stejně jako částečné vysle-

*) Připomínám: Stříhání nůžkami bylo úřední komisí znaleckou zjištěno.

***) Za tou příležitostí upozorňuji, že kolující podobizna Anežky H. je švindl „křesťanského“ pana Toužila: fotografie zavražděné není — lstivý „fotograf amateur“, jak se podpisuje k balamucení lidí (aby sobě mysleli, že všechny jeho smyšlenky jsou fotografie), podává podobiznu nemýlím-li se služby z hospody, ve které v Polné bydlil.

čení, mluví pro to, že smrt nastala při napadení docela jiném, než které předpokládá žaloba. Rozcuchané vlasy odkazují k jejich rozpuštění a ke rvačce.*)

9. Konečně ještě několik okolností ukazuje, že smrt Anežky H. nenastala na nalezišti mrtvoly. Na př. fakt, že ruce a nehty byly zamazány jen krví, nikoli také blátem.

Obzvláště pak místo samo pro svou přístupnost a odkrytost je nevhodné pro přepadení a pro vraždu, o níž žaloba předpokládá, že se stala velmi promyšleně.

Výsledek všech těchto důvodů může proto jen znít: Zločin na Anežce Hrůzově s největší pravděpodobností na nalezišti mrtvoly spáchán nebyl.

Rozumí se však a připouštím, že mnohá podrobnost zůstává neobjasněna. Než tu musí zasáhnout nové šetření. Proto vyšetřování bude především muset zjednat nové svědky a svědky ty bude muset přimět k řeči — — za panujícího antisemitického terrorismu v Polné a Věžnici nebude to ovšem úkol snadný.

*) Na důležitost účesu jsem už upozornil. Věc mohla by se rozebrat do podrobností; na př. nikde nic není řečeno o nalezení *vlásniček*.

V.

K psychologické motivaci zločinu polenského.*)

Veřejný žalobce praví ve své závěrečné řeči, že pohnutka skutku je věcí vedlejší, že běží pouze o fakty během jednání nahromaděné, fakty týkající se obžalovaného. Proti faktům bych jistě nic nenamítal; avšak dokázal jsem dostatečně, že v celém procesu právě fakty byly stanoveny velmi nepřesně. Naproti tomu však právě pohnutka — vražda ritualní — do popředí tak ostentativně posunuta do popředí, že fakty přímo znásilňovány. V theorii slyšíme, pohnutka jest věcí vedlejší — v praxi byla věcí hlavní.

Není ostatně ani pro právníka ani pro vyšetřujícího soudce lhostejno, jak zločin se odůvodňuje. Jistě že v první řadě mají se přesně konstatovat fakty; avšak fakty žádají objasnění a podávají objasnění samy, byly-li jen *přesně a správně* konstatovány. Dobrý právník, dobrý kriminalista bude si stejně počínat jako dobrý přírodovědec nebo sociolog: nebude vnášeti do faktů žádných předpojatých výkladů, nýbrž bude

*) Článek z „Zeitu“ ze dne 27. ledna.

výklad brát z faktů a ve faktech ho nalezne. Zcela jistě bude si tak počínat myslící a vyšetřující kriminalista moderní, realistický.

V daném případě bylo a jest přímo povinností motivaci činu vyšetřit. Tvrdí-li se ritualní vražda tak nepokrytě a to nikoli pouze od soukromého obhájce, nýbrž také od veřejného žalobce, pak jest právě povinností, přesně zkoumat motivaci a právě s ohledem na pověru ritualní, a to tím spíše, že tato otázka antisemitským a liberálním tiskem byla zaostřena na takové aut — aut a že agitace zanesena do kruhů nejširších. Také pro vyměření trestu není lhostejno vědět, jsou-li skutečně vrahové ritualní; vrah snad svedený nebo jednající v domněnce, že činí záslužný skutek, musí být posouzen jinak.

Moje kritika procesu polenského je proto také na tuto otázku zaostřena, je-li totiž zločin polenský, jak tvrdí klerikální antisemité, *typickým případem vraždy ritualní*. Domnívám se, že jsem dokázal dostatečně a nevyvratně, že toto *antisemitské tvrzení je zcela neodůvodněno*. Tím jsem svůj úkol splnil; přece však chci na několik momentů ukázat, kterými by mohl zločin polenský být objasněn psychologicky.

Odpadá-li tedy výklad ritualní, podává se především a také v poslední výpovědi polenských pánů lékařů (v „Odpovědi“) objasnění *vraždou smilnou*. — Myšlenka tato prý se při pohledu na mrtvolu ozvala nejprvé. Páni znalci vzdali se však během pátrání tohoto objasnění, poněvadž pražské dobrozdání ve skvrnách, které na kalhotách zavražděné byly nalezeny, neuznalo patrných spermatozoidů. Nemohu udat, zda-li znalecký popis elementů ve skvrnách nalezených přece nemluví pro sperma, jak se mi někteří znalcové vyslovují; v každém případě však se mi zdá, že soudní šetření po stopě spermatu mělo být vedeno dále. Vyšetřující soudce, trvám, nemůže se spokojit nálezem znalců negativním;

avšak pražské dobrozdání je negativní, poněvadž znalci neříkají, co vlastně ve vyšetřovaných skvrnách spatřují.

Možnost smilné vraždy se z mnoha stran připouští a přímo se požaduje; proto chci upozornit na některé body.

Především bylo by třeba si povšimnout *způsobu a stupně předpokládané perversity* a při tom ovšem třeba uvážit celý obraz vraždy. Pokud vidím, *mohlo by se v daném případě také jednat o obyčejný útok nemravní*. O jeho způsobu ovšem a druhu bez dalšího vyšetřování sotva se dá povědět něco určitého. V dobrozdání pánů lékařů soudních čteme, že na mrtvole není žádných známek pohlavního zneužití, avšak páni lékařové nechtí se ještě vyslovit s určitostí proto, že ještě čekali na chemické a mikroskopické prozkoumání domnělých stop semenních na ohambí a kalhotách. S tímto výrokem souhlasí, co se čte v obdukčním protokole o neporušeném hymenu a pod; ovšem ztratili páni znalcové svými ostatními nevěcnými výklady i v tomto bodu důvěry. Mimo to neporušenost hymenu, jak poučují soudní medikové, nemá vždy toho významu, který mu připisují znalcové.

Pro soudní posouzení předpokládaného zločinu proti mravnosti činil bych především následující poznámku: *Nález znalců nemůže nic rozhodujícího vypovídat o době zločinu t. j. sexuální útok a zabití, resp. vražda, nemusely být spáchány jednoho a téhož dne a v době hned za sebou následující.*

Akcentuji to důtklivě, protože v lékařských i právnických přípisech, které mne docházejí, obojí beze všeho se spojuje jako samozřejmé a v příčinné souvislosti. Tato souvislost musela by však z ostatních spoluzjevů a okolností teprve být dokázána, docela samozřejmé to není.

Co se týče *místa*, na kterém by perversita mohla být spáchána, jest celkem stejně možno, že byla spáchána v stavení

jako v lese. Avšak proti *vraždě* v Březině mluví uvedené důvody i při této hypotézi. Na nejvýše by se mohlo myslit na to, že vrah s mrtvolou mohl manipulovat déle a častěji.

Velmi důležité je pro tento výklad otázka po *počtu pachatelů*. Z literatury u Krafft-Ebinga a jinde poznávám, že zločiny tak perversní vždy páchaný jsou *jedním* — žaloba ošem tvrdí a snaží se dokázat, že bylo pachatelů více. Přeptával jsem se na věc u odborníků i dostávám zprávu, že moje domněnka je správná. Bylo mně také ukázáno dobrozdání vynikajícího soudního medika, přijímacího zločin perversní, a v tom také výslovně se uvádí, že zločin polenský spáchán byl člověkem *jedním*.

Ovšem člověkem *nenormálním* a rozumí se proto, že by se duševní stav domnělého pachatele *psychiatricky* a vůbec musil vyšetřit.

V řečeném dobrozdání se také uvádí, že se pachatel při *mrtvole zdržoval déle* — předpoklad žaloby, jako by vrahové místo opustili v největším chvatu, by se tím podstatně změnil.

Sám dost důvodů pro výklad perversnosti nevidím; na každý způsob musila by se věc teprve náležitě vyšetřit, neboť vidět už z vyšetření dosavadního, že by případ Polenský také po stránce čistě vědecké byl zvláštní, zejména tenkrát, že by šlo o t. zv. *nekrofilii*.

Že vražda polenská souvisí se *zločinem na Marii Klímové* z Věžnice Horní, tvrdí se s antisemitické strany již dávno; antisemité vidí také v tomto zločinu vraždu ritualní. Také hypotéza vraždy smilné přivádí oba zločiny v souvislost. Ukazuje se na některé podobnosti: také Klímová prý byla pokryta smrčím, límec šatů prý byl podobně roztržen. Zločin v Polné stal se později a byl v okolí znám, mohl tudíž pachatel jednat pod vlivem jeho příkladu. Avšak jsou

také rozdílly a hned ten, že mrtvola Klímové skutečně byla skryta pod hromadou časem obnovovaných větví, kdežto Anežka Hrůzova těmi čtyřmi smrčky nebyla skryta, nýbrž, jak praveno, přikryta z jakési piety. Také přikrytí mrtvoly Anežky Hrůzovy, jak jsem vyšetřil, bylo prazvláštní: smrčky na mrtvole — na těle — *stály*. Rozdíl jiný je také v tom, že náleziště mrtvoly Klímové jest v lese skryto a nepřístupno. Zločin na Klímové stal se v létě, účes zachován byl nedotknut (cop) atd. — oba případy jsou tedy nejen podobné, ale, zdá se, mnohem více rozdílné. Obzvláště také padá na váhu, že Klímová sama chovala se docela jinak než Anežka Hrůzova a zejména byl její poměr k mužům docela jiný. Než nelze ani o rozdílech ani o dalších podrobnostech mnoho říci, poněvadž případ Klímové nebyl přesněji vyšetřen.

Jestliže páni lékařové polenští ve své poslední odpovědi doufají o kostech nešťastné Klímové, že z hrobu povstanou a promluví — promluví jistě jen proti nim samým a proti obžalobě; žalobníkům a znalcům, kteří nerozuměli krvavé mluvě těla a ran Anežky Hrůzovy, kosti Klímové neřeknou nic . . .

Jistě, opakuji, nabýváme z toho, že v okolí Polné v krátkém čase po sobě dvě vraždy a také více útoků na mravnost spácháno bylo (jakýsi muž prý tam napadl více dětí) *zcela jiný obraz o krajině, než aby se hodil k předpokládané ritualní vraždě.*

Vražda z *lakoty*, zvláště *vražda loupežná*, praví páni soudní lékaři (ve své „Odpovědi“), je vyloučena předem. To platí však jen pro předpoklad, že čin byl spáchán na nalezišti. Připouštím však, že i tu třeba rozeznávat stupně a složitější okolnosti.

Za všech okolností musí se myslit na to, *máme-li co činit se zabitím* (právnícky řečeno) *či vraždou*. V souvislosti s tím musilo by se ještě myslit také na *samovraždu*, respek-

tive *pokus samovraždy*, pokud totiž běží o rýhu strangulační. V každém případě musí se logicky pomýšlet i na tuto možnost, stala-li se totiž rýha strangulační *in vivo*, o čemž však důvodně lze pochybovat. K této hyhothesi vůbec odkazuje více věcí: Znamky udušení, jakž už řečeno, nejsou správně popřeny; také posmrtní skvrny na rukách a předloktí, zduření obličje a snad i jiné (srv. Reinsberg III. 351, 352, 353) ukazovalo by sem.

K samovraždě hodilo by se posmrtní napodobení *vraždy ritualní* velmi dobře. V tom případě by podle výkladu samých znalců v přelíčení, část rýhy strangulační na levé straně byla pohlčena ránou; sem hledí také tvrzení protokolu pitevního, že rána byla na vrchu, oddělujíc jazykku od chrustavky štítové. (srv. Reinsberg III., 348). Upozorňuji na tuto možnost se stanoviska vyšetřovatelova, jenž na všechno musí pamatovat, aby pravda se zjistila.

Do dalších domněnek se nepustím. — Zkoumal jsem podrobněji pouze ty možnosti, o které by šlo v řadě prvé. Bohužel podle lékařských výpovědí a dobrozdání určitého obrazu pohnutek podati nelze, poněvadž údaje jsou tak neurčitě rozervané a sobě odporující. Přesný popis mrtvoly, jejích šatů a vůbec všech okolností zločinu poskytl by psychologovi opor pevnějších.

Jen nové, ale energické vyšetřování může případ definitivně objasnit. V tomto smyslu jest *věcná* a netoliko formální revise celého procesu absolutně nutná.

* * *

Kdybychom k dalšímu ujasnění motivace chtěli probrati různé osoby, které za procesu, třeba jen od jednotlivých listů,

za pachatele nebo pomocníky byly označeny, měli bychom slušnou galerii. Omezují se tu na ty dvě osoby, které toho času veřejné mínění a obzvláště klerikálně antisemitská strana staví proti sobě — Hilsnera a rodinu Hrůzovu (matku a mladšího syna).

Leopold Hilsner jest známý ničema, který již dávno patřil do polepšovny. Existence a nerušené darmošlapství takových individuí velmi zřetelně ukazuje na naše nezdravé sociální a mravní poměry. Také počínání při procesu a po něm nemůže obžalovanému získat sympathii.

Je sprosté chytráctví antisemitského tisku, když mi přisuzuje zájem, nebo dokonce sympathie pro Hilsnera; těží tak ve své nepoctivosti ze všeobecné a oprávněné antipathie proti obžalovanému.

Ostatně jest jen její nevzdělanosti přiměřeno, stavět v Hilsnerovi a rodině Hrůzové dvě protivy a specialně žida a křesťana quasi jako typy proti sobě.

Protivou k Hilsnerovi vzbuzuje se pro rodinu Hrůzovou nevědomě a vědomě nejvřelejší sympathie. Kdo by také nebyl pohnut neštěstím mladé oběti a staré matky? Je to jen znamení zdravého, mravního smyslu obyvatelstva, když nerado uvádí vlastní příbuzenstvo s činem ve spojení.

Při posuzování smýšlení lidového, které v tomto případě na běh procesu tak silně působilo, přicházejí v úvahu různé momenty. Ne v nejmenším stupni romantičnost zločinu: Přepadení v lese, takřka na otevřené cestě, před večerem, těsně před velikonoce, přepadení bezbranné od domnělé bandy vrahů — to vše působí na fantasii a na cit. Lidé, to vidět z výpovědí svědků, jako by prožívali tragedii. Jest to jistě pocit prazvláštní. Vidíme na mnohých svědcích, jak při hrozném dramatu některak chtějí býti účastníky — každý dodatečně myslí, že něco viděl, věděl, neb alespoň tušil.

Tohoto zcela přirozeného citu zmocňuje se agitace; na různých pohlednicích Polenských možno vidět nejrozmanitější „činitele“ ve procesu, vyobrazené často za nejnicotnějšími záminkami. Samozřejmě hrá velikou roli zvláště moment náboženský; klerikální agitace proti židům chopila se ovšem hlavně toho, až zavražděná konečně stala se »křesťanskou mučednicí«, a členové rodiny proti obžalovanému jsou stavěni jako lidé téměř ideální.

Ale na konec se to děje proti zájmům oslavovaných. Kritičtější lidé, kteří rodinu a poměry její již dlouho pozorují a znají, dráždí se tak k odporu a tím způsobem vzniká zároveň s idealisováním kritický spodní proud, který si před klerikálně-antisemitskou agitací, systematicky v okolí Polné vedenou, posud veřejně vystupovat netroufá, který se však přece již projevuje a později se projeví ještě více. A rozumí se, že se i na této straně často nekriticky a nepatříčně podezřívá.

Jsa nucen také o rodině Hrůzových (matce a synu Janovi) něco málo povědět, držím se, jako v celé studii, hlavně faktů v protokole přelíčení. A tu je mnohé, co na rodinu upozornit musí.

Dovídáme se především, že hlas lidu vyslovil se nejprve proti bratrovi, Hilsner byl obecněji teprve později, dle udání od neděle (str. 23) označován pachatelem.

Třeba si všimnout, že příslušníci rodiny sami ukazují na Hilsnera. Matka a poručník Novák tvrdí, že Anežka Hrůzova stěžovala si na dotěrnost Hilsnerovu. Žaloba líčí věc tak, jakoby zavražděná byla řekla, že Hilsner ji velmi prohlíží, prý „kdo ví, co na mne vidí“ (25). Tedy snad tušení vraždy rituální? Upozornil jsem již, že dle Novákovy výpovědi (116) běží tu nejen o Anežku Hrůzovu, nýbrž o všechny nebo několik dívek (u Prchalů?). Mimo to jest dozajista i ta

okolnost důležitá, že v šití u Prchalů o Hilsnerovi nebylo mluveno, jak sl. Prchalova sama vypovídá (121); jistě je podivné, že rozličné šičky, které dle udání Hilsnerem byly obtěžovány, o pronásledovateli by nebyly mluvily.

Jen krátce budiž podotčeno, že matka ve vyšetřování vypověděla, že dcera jí jména Hilsnerova neřekla, v přelíčení praví, že se od ní jméno dověděla (199).

Nápadné jest, že rodina Hrůzová teprve v pátek ráno šla do města, aby se ohlédla po Anežce. Je to tím nápadnější, když dle doznání matčina dcera ještě nikdy v noci mimo dům nebyla. Matka udává (98), že jí dcera řekla, že má u Prchalů mnoho práce a že proto, když ve středu domů nepřišla, na nic nemyslela; proti tomu třeba uvést, že Anežka Hrůzová v osudnou středu dříve než před tím ze šití mohla odejít, poněvadž, jak její zaměstnavatelka vypověděla (121), a jak žaloba potvrzuje (27), žádné práce již neměla. Jak mohla tedy Anežka doma říci, že bude mít mnoho práce? Množství práce bylo by jí přece známo; kdyby ve středu bývala přibyla práce nepředvídaná, nemohla to vědět předem. Na tu okolnost nechci klást velké váhy, že matka zároveň dvakráte (82, 99) vypovídá, že si jen *myslila*, že dcera má mnoho práce. Ve čtvrtek, jak již řečeno, hledala prý ve špatném počasí dostatečné vysvětlení další nepřítomnosti dceřiny (82). Tomu však odporují jiné výpovědi, že totiž hned *myslila* na možnou smrt.

Psychologicky velmi pozoruhodno je toto (99): Matka přichází teprve v pátek k Prchalovům a tu se netáže po dceři, nýbrž po jejím — košíčku. Od dr. Auředníčka na to tážána jsouc, vypovídá, že *myslila*, že dcera je ve druhém pokoji. A přece praví v témže výslechu (89), že se šla tázat do závodu, poněvadž si *myslila*, že děvče je zabito.

Také jest mi nápadno to, že matka a syn hned mluví

o vraždě — závodčí Klenovec na př. pomýšlel na to, že Anežka jela do Vídně do služby.

Velmi nápadný jest celý výjev výslechu, jak matka dosti dooře nevzpomíná na dřívější výpovědi, které mají svědčiti o lásce bratra k sestře (92 násl.); je až nepříjemné, jak předseda svědkyni slova z vyšetřování do úst zrovna klade. Na takový intimní poměr rodinný si nevzpomenout? . . .

Přiznávám se také, že nikterak nerozumím psychologii páně předsedově. Bratra závodčí označuje ve svém výslechu jako skoupého (106), poručník vyjadřuje se příznivěji a nazývá jej šetrným (118); a tento muž že by byl dal sestře po nemoci 90 zl. darem? Téměř šestinu sumy (600 zl.) ušetřené z práce? Jest nutno, jak řečeno, přečíst si celý výjev, jak si matka nemůže vzpomenout také na tuto příhodu, vypravovanou ve vyšetřování. Dozajista měl asi bratr pro svůj skvělý dar velmi silný důvod. Žádný myslící člověk, který v peněžních věcech zná houževnatost našich venkovských obyvatelů, neubrání se o tom domněnkám.

Velmi pozoruhodna jest příležitost poznámka předsedova, že mezi předměty nalezenými na domnělém místě činu, byla též nalezena zednická zástěra (recte kus z ní), na níž bylo trochu vápna (97). Matka přisvědčuje na otázku, zda-li syn je zedníkem, připojuje však, že neměl bílých zástěr, jen modré a ty že byly ještě roztrhány. Jiného povšimnutí, zdá se, věc nedošla; vidíme-li zároveň, kterak si všímáno každé maličkosti, která by mohla svědčit proti obžalovanému, musíme o vedení procesu dostat pochybnosti. Pokládám toto corpus delicti za velmi důležité a souhlasí v tom se mnou moji právníci a zejména také jeden odborník soudní medicíny, jenž přímo tvrdí, že kus té zednické zástěry k vypátrání osoby vrahovy je nejdůležitější. Souhlasím: je to věc, která s vrahem jistě byla v užším spojení než nalezená hůl, o které bylo řeči tak mnoho a tak planých.

Z přelíčení vychází dále, že rodina Hrůzova nežila nikterak v míru. Závodčí vypovídá, že byly mezi bratrem a sestrou a mezi oběma a matkou neustálé hádky; právě proto měl, když se o vraždě dověděl, ihned a nejprve v podezření bratra a matku (102., 107). Též svědek jiný připouští neshody v rodině (hajný Mišinger 125). Obzvláště pozoruhodnou zdá se mně výpověď závodčího (107), prohlašujícího hrubé zacházení s dcerou za „trvalé, jaksi stálé“. Pro posouzení rodinných poměrů přichází taková stálá nálada tím více v úvahu, protože po případě ani tolik nepřitěžuje, jako spíše ulehčuje.

Vůbec bylo by bývalo v zájmu věci a rodiny, objasnit poměry, které by takové trvalé nálady podaly výklad. Obzvláště tu myslím na dřívější rodinné poměry za života hlavy rodiny. O zvláštních poměrech muže a ženy, resp. otce a matky vypravuje se ve Věznici a okolí dosti; bylo by vyšetřit, jakou váhu má fakt, že nebožtík Hrůza (zemřel r. 1892) nalezen, jak se tvrdí, mrtev v lese. Aby se seslabil rozličné řeči, které se projevují v mnohých přípisech z kraje, bylo by záhodno, výsledek obdukcce mrtvoly vyhlásit, a bylo-li by třeba, vykonat exhumaci. Obzvláště by při právnickém posouzení bylo vzít zřetel také k té okolnosti, že zemřelý Hrůza jest líčen jako psychopathický; způsob a stupeň choroby byl by vyšetřit pro možnost přímé nebo nepřímé dědičnosti a přirozeně bylo by zjistit fysické a obzvláště také psychické příčiny choroby.

Pokud bylo by přihlédnout k uvedené v přelíčení speciální hádce mezi bratrem a sestrou pro nové šaty, které tuším den před smrtí byly dohotoveny, o tom a o jiném z přelíčení málo je zřejmo. Mnoho se v Polné a okolí po pohřbu nešťastné oběti mluvilo o poškrábaných rukách bratrových, o modřině v obličeji matčině; to a podobné mluvilo se docela veřejně a jsou pro to všecko na snadě svědkové. Než přidržuji se raději faktů z protokolu přelíčení již známých a patrných.

VI.

Logická konstrukce viny obžalovaného.*)

Kdybych o významu procesu polenského byl býval v pochybnostech, poučil bych se o něm plným ohlasem, jež moje kritika všude tak rychle vyvolala. Obzvláště tisk a antisemitická agitace klerikální ukazuje mně jasně, komu na tom záleží, aby zločin Polenský se pokládal za ritualní. V četných dopisech se mi také stále a stále opakuje, že v Polné se stala *typická* vražda ritualní. „O dřívějších případech (píše se mi na př.) lze pochybovat, jsou-li skutečnými vraždami ritualními — proti případu polenskému nelze namítnout ničeho a jeho cena pro skutečné katolické přátele pravdy spočívá v tom, že svou názorností a určitostí také veliké massy může přesvědčit. Nepotřebujeme žádných hnidopišských tahanic o některá místa St. Zákona nebo talmudu a jeho vykladačů, v Polné celá historie vraždy ritualní ztělesněna je v té jedné křesťanské mučednici a t. d.“ Jistě i massy (a k těm počítám také většinu t. zv. intelligence) nemyslí in abstracto a všeobecně, jim stačí případ jediný, aby jej zevšeobecniili pro všecku minulost a budoucnost.

*) Rozšíření článku z Žeitu, ze dne 18. listop. 1899.

Tento význam procesu Polenského jsem postřehl a právě proto podrobil jsem jej kritice; tázal jsem se totiž: *Je pravda, že polenský zločin je nevyvratný důkaz pro ritualní vraždu?*

Abych na otázku tu dostal určitou odpověď, musil jsem celý process svědomitě prostudovat; obzvláště musil jsem prozkoumat celý způsob zločinu a okolností, za nichž byl spáchán. Soud ovšem má ještě jiné prostředky zjišťovací; člověk soukromý může v první řadě přezkoumat jen dokumentární popis případu, hlavní přeličení a výroky znalců. A to jsem svou kritikou učinil.

Metoda zkoumání přirozeně pro mně a pro každého, kdo si o případu chce utvořit úsudek, je dána: *s největší pečlivostí a pozorností musí se přezkoumat fakty konstatované žalobou pomocí lékařských znalců*; dohadů, které tyto fakty patrněji překročí, musíme se co možná vystříhat. Určitá otázka zní: podává hlavní přeličení s Hilsnerem skutečně takový obraz zločinu, že víra v ritualní vraždu je oprávněna?

Podškrtnu: *vraždy ritualní*. Jestliže totiž zločin Polenský je vražda obyčejná a *jestliže vina obžalovaného přesně by byla dokázána*, měli bychom před sebou vraždu spáchanou židem (jedním nebo židy více), ale žádnou vraždu ritualní. To se arci rozumí samo sebou, ale v době tak plné antisemitické a klerikální agitace se to bohužel samo sebou nerozumí.

Zkoumáme-li tedy způsob a provedení polenského zločinu, poznáváme z faktů, že *vraždou ritualní není*.

Proti domněnce vraždy ritualní mluví rána na krku: rána nebyla způsobena nožem košeráckým, vůbec žádným řezem vodorovným, máme obyčejnou ránu bodnou resp. bodno-řeznou.

Domněnce se přičítá datum činu: 29. března bylo po hlavních svátcích židovských.

Zločin neprozrazuje také žádnou tajnost a utajenost — nemohl být spáchán nějakou tajnou ritualní sektou.

Zbývá jen tvrzení, že mrtvola byla úplně vykrváčena a že krev na ní a při ní nalezená neodpovídá množství, jež z rány na krku vytéci musilo. Ovšem předpokládá toto tvrzení více domněnek a zejména domněnku tu, že čin spáchán na nalezišti mrtvoly. Kritika musí tedy přede vším zkoumat, je-li tvrzení, že mrtvola byla vykrváčena, oprávněné. Pro posouzení této otázky máme přede vším lékařský protokol a dobrozdání. Je nad míru zajímavé, že v těchto dvou dokumentech vykrváčení se přímo ještě netvrdí; praví se jen, že rychlé vykrváčení a přerušení dýchání je hlavní příčinou smrti; teprve v dodatku k dobrozdání (tento dodatek je ze dne 19. dubna — pitevní protokoll z 1., dobrozdání z 6. dubna) se tvrdí, že mrtvola Anežky H. „*skorem* úplně byla vykrváčena“; patrně se páni lékaři již poučili z antisemitických listů, které ritualnost Polenského zločinu hlásaly (na př. Deutsches Volksblatt 13. dubna a t. d.).*) V hlavním přelíčení se však nemluví o vykrváčení *skorem* úplném, obvykle slyšíme o vykrváčení *úplném* (na př. str. 299.).

Kritisoval jsem medicinské důvody od pánů znalců pro úplné vykrváčení uvedené; pokud to s pomocí osvědčených autorit jsem s to, přezkoumal jsem znalecké výpovědi a výsledek zní, že mrtvola Anežky H. úplně nevykrvácela. Silnější vykrváčení však připustit lze.

Pro „zachycení“ krve v „*nádobu*“, o němž tak suggestivně mluví prezident (!) a soukromý obhájce, nepodává se, jak se rozumí samo sebou, důvod žádný.

*) Proti nezapné výmluvě pánů znalců uvádím docela zřejmý výrok pana kaplana Kasala, že oba páni znalcové v ritualní vraždu věří a že tuto svou pověru veřejně hlásají.

To jest: rána na krku není ritualní. Celý způsob rány a zacházení s mrtvolou ritualnost vylučuje.

Přívrženci vraždy ritualní vidí již v osobě obžalovaného, v tom, že je žid, hlavní důvod pro své mínění, že zločin Polenský je ritualní. Z toho důvodu musíme si vyjasnit, které důvody jsou pro *vinu* neb alespoň *spoluvinu* Hilsnerovu na *vraždě*. Rozumí se, že žaloba *officialní* zná jen *vraždu* a žádnou vraždu ritualní, což však ani pro většinu soudců ani pro massu antisemitů není důvodem, aby mysleli na vraždu jinou než ritualní.

* * *

Upozornil jsem hned na počátku své kritiky, že žaloba v případě polenském více než v případech jiných *na konstatování doby a místa zločinu* klade důraz obzvláštní; žaloba opakuje a podškrtuje věc s velikým důrazem (str. 377). Žaloba tvrdí, že vražda se stala na nálezišti mrtvoly (29. března) mezi 5³/₄—6¹/₄: Anežka H. byla o 5¹/₂ na konci města Polné viděna na své obyčejné cestě do Věžnic, tři čtvrtě hodiny vzdálených; na domnělé místo činu přišla prý o 5³/₄ a tam prý byla přepadena a zavražděna. „Poněvadž pak toho večera Anežka Hrůzová domů do Malé Věžničky se nevrátila, jak obyčejně okolo 6¹/₄ hod. činila, nutno za to míti, že vražda na ní v mezidobí od 5³/₄ do 6¹/₄ hodin — a sice v těch místech, kdež při místním soudním ohledání známky zbrocené krve nalezeny byly, spáchána byla.“ (Str. 27.)

Důvody pro toto určení časové, obzvláště určení terminu *ad quem*, jsou jistě zarážející: Proč právě v tomto mezidobí a ne později? Odpověď k této otázce podávají výpovědi vedených žalobou svědků. Pro hlavní nebo spoluvinu Hilsnerovu mluví podle žaloby ti svědkové, kteří Hilsnera v Polné

okolo 5. hodině směrem k místu činu jít (resp. „úprkem běžet“) prý viděli; obzvláště pak pro žalobu rozhoduje výpověď svědka Pešáka, jenž Hilsnera se dvěma domnělými spolupačateli na místě činu prý viděl. Žalobě je tato výpověď *hlavním pramenem* pro obžalobu Hilsnera. Žaloba s výpovědi Pešáka a ostatních svědků, kteří Hilsnera okolo 5. hod. prý viděli, kombinuje svědectví další, podle kterého Hilsner „krátce po vykonání vraždy“ opět viděn byl jdoucí opačným směrem od Březiny k Polné. (45.)

Hilsner viděn byl v kritický den v Polné o 5.10 h. odp. (svědek Cink); podle výpovědi svědka jiného (Strnad) viděn byl po 5. na jiném místě v městě; podle výpovědi svědka Pešáka týž Hilsner o 5¹/₄ již stál na místě v Březině. Od místa, kde ho viděl Cink k osudnému místu žaloba určuje 20 minut: Hilsner a jeho spolupachatelé musili tedy skutečně běžet úprkem, neboť musili na místo dorazit za 5 minut. To při blátivosti cesty je výkon jistě pozoruhodný. Výkon je pozoruhodnější, že Hilsner podle žaloby za těch 5 minut musil za náležiště mrtvoly běžet 605 kroků a tam si uřezat tu bílou hůl; jak jsem už řekl, hůl je pečlivě sřezána — ale to všechno Hilsner za těch 5 minut vykonat musil: Přiběhl za těch 5 minut k Březině, přesvědčil se, že tam Anežka ještě nebyla a běžel tedy úprkem k Věžničné; tam si honem uřezal smrček, oloupal jej a sřezal v náležitý klacek a běžel s holí nazpět k náležišti; tam stál podepřen o hůl, a vyhlídal svou oběť. A to všechno stalo se od 5.10—5.15, neboť i svědek Cink i svědek Pešák uvádějí pro své výpovědi *hodiny Polenské*.*)

Jiná ovšem otázka, hodí-li se takové pádění městem a v okolí města za dne, pádění tří lidí, k tvrzení žaloby, že vražda se stala podle velmi chytrého a promyšleného plánu.

*) Hůl mohla být v Březině připravena; avšak žaloba tak nepředpokládá, nýbrž domnívá se (124), že byla před činem „čerstvě uříznuta“.

O domnělém přepadení Věžnické starostové týmž Hilsnerem na místě prý 800 kroků od náleziště k Věžnicím jsem už mluvil. Vomelová Hilsnera neviděla a také toho netvrdila a netvrdí. Než divné je, že ji přepadl v domnění, že je Anežka H., ačkoli ji napřed musil vidět a sice asi o $5\frac{1}{4}$, tam kde podle Pešáka stál a kam ona *podle týchž hodin Polenských* o $5\frac{1}{4}$ hod. dorazila! Skutečně Hilsner a jeho spolupachatelé Vomelovou *na téže cestě do konce musili dohonit* (vyšla z Polné o $\frac{3}{44}$),*) ale ani ona ani oni toho nezpozorovali; anebo ji poznali, že není Anežkou Hrůzovu, ale právě proto ji za krátkou dobu Hilsner zase přepadl, proto že ji za Anežku H. — měl.***) *Difficile est . . .*

Běhounem rekkordním, podle žaloby Hilsner je jistě znamenitým; podívejme se, jakým je ritualním vrahem-košerákem — také znamenitým! Neboť viděn byl v Polné již o 6. (nebo dokonce před 6. — Sobotková), Anežka Hrůzová přišla k Březině o $5\frac{3}{4}$.

Žaloba předpokládá, že čin dokonán velmi rychle, s „největším chvatem“; avšak pro tuto domněnku není věcných důvodů žádných. Naopak musilo by přepadení a přemožení odporu, způsob a postup četných poranění; manipulace s mrtvolou a se šaty, odřezání smrčků a zakrytí mrtvoly, Hilsnerovo domnělé převlíkání v lese (!) a t. p. trvat dosti dlouho: *myslím, že domnělí vrahové k tomu všemu potřebovali jistě půl hodiny.*

Dokonce se stanoviska žaloby, držící docela nepokrytě

*) Svědek Cink vypovídá v přípravném vyšetřování (při druhém výsledku 26. června), že v okamžiku, kdy viděl Hilsnera a soudruhy ubíhat kolem sebe, viděl na cestě od Koidlova stavení k božím mukám (kdy na cestě, kterou podle předpokladu Hilsner pádil) stoupat ženu: Byla to Vomelová? Nebo jiná? A to se nezjistilo?!

**) Při tom přepadení Vomelové (800 kroků od náleziště mrtvoly) pádící vrahové ovšem zase musili přivléci svou velikou nádobu na krev atd.!

motiv ritualní, je pochybné, stačilo-li by půl hodiny: zachycení krve, rozumí se v nádobu větší, pozorné přelévání do nádoby nebo nádob menších, při nesení nenápadných, uschování nádoby větší a. t. p. — to samo trvá nejméně čtvrt hodiny!

Ovšem při tomto určování doby běží o to, kolik bylo pachatelů. Žaloba předpokládá tři; ale podle toho, co jsem přednesl o způsobu poranění a ostatních okolnostech činu, musíme předpokládat, že byl *pachatel jen jeden*. Tím více a za všech okolností analýse činu a srovnání distancí protiví se době žalobou pro vykonání zločinu určené.

* * *

Je patrné, že pro žalobu největší význam má »korunní« svědek Pešák. Ovšem, *je-li svědectví Cinkovo správné a to přece je pro celou žalobu východiskem: nemůže být správným svědectví Pešákovo*. Než podívejme se teď na svědectví samo o sobě.

Pešák tvrdí, že viděl Hilsnera na nálezišti ze vzdálenosti 676 metrů (k vůli srovnání: na Václavském náměstí vzdálenost od musea k stanici tramwayové před Vídeňskou kavárnou). Řekl jsem už, že o správnosti této výpovědi pochybuji. Popírám teď správnost docela rozhodně, učiniv na místě samém náležité pokusy a dav také jiným náležité pokusy dělat. Pešák udává, že z této vzdálenosti Hilsnera poznal a viděl jeho šedé šaty, dále prý viděl, jak se opíral o bílou hůl a jak se díval k městu. Pešák udává, že také viděl dva soudruhy Hilsnerovy, rozeznal jejich tmavý šat a klobouky na hlavě a viděl je obráceny k Hilsnerovi. Než ještě více — Pešák vypovídá, že viděl, jak jeden kamarád Hilsnerův měl ošumělý, odřený kabát!

Že poslední tvrzení jistě je nesprávné, o tom přece nemůže býti pochybnosti; avšak jak může v tomto případě pravdivým být svědectví další? Jak výrok o ošumělých šatech je učiněn podle novin a ústního mluvení, tak jsou také výpovědi jiné jen autosuggescí.

Oznámil jsem, že výpověď Pešákova byla přezkoušena. Toto přezkoušení provedlo se docela pochybeně; ale i z něho vyplývá, že Pešák z udané vzdálenosti to, co udává, vidět nemohl.

Jak řečeno, dělal jsem na místě sám pokusy a dal jsem je tam dělat jinými; vím také o podobných pokusech jinde — výpověď Pešákova je rozhodně mylná. Lze připustit, že dobré oko na vzdálenost 676 metrů rozeznává barvy tmavší a světlejší; lze připustit, že z této vzdálenosti oko dobré *uhodne* osoby *dobře* známé, jestliže se charakteristicky pohybují, ale *vidět* je nelze a nelze *vidět* všechny ty podrobnosti Pešákem uváděné. A *uhodnout* je Pešák nemohl, proto že viděl Hilsnera jen nahodile a jednou za čas na místě nezvyklém. Mimo to Hilsner nejen v kritický den vícekrát prý měnil šat (45), ale dělával to vůbec (209)! Ovšem dovolává se Pešák pohybu. Ale výrok ten, jak jsem už upozornil, upomíná na předchozí výrok Vomelové. Také spadá na váhu, že osvětlení bylo nepříhodné: svítilo-li slunce, svítilo Pešákovi do očí, nesvítilo-li, bylo pod mrakem, anebo mžilo, snad dokonce poprchalo.

Že se Pešák k svědčení přihlásil teprve velmi pozdě, jsem také už uvedl.*)

*) Pešák udává, že se to stalo proto, že nechtěl u židů ztratit svého výdělku. Upozornil jsem už, že sám předseda soudu o tom pochyboval. Postaral jsem se dodatečně o přesnější výkaz této práce u Polenských židů: U J. Hitschmannové dva zámky opraveny 16—18 kr. (nemůže se již určitě pamatovat); B. Hellerová s ním měla spor a nevyplatila mu nic, proto že jí zaměnil zámek; u J. Schüllera za opravy 35 kr.; u A. Basche v celku asi 1 zl.; u E. Basche nějaké pletky (hák, kroužky na hůl a pod.) asi 2·20 kr. To je všecek ten výdělek za poslední dvě léta.

Není pochybnosti, že svědectví Pešákovo ještě jednou, ovšem *správně*, musí se úředně přezkoušet.

* * *

Zbývají tedy pro vinu Hilsnerovu jen krvavé kalhoty, bílá hůl ve výpovědi Vomelové a Pešáka, ukazování nože den před vraždou atp. Z toho všeho podle mého mínění mohly by jen ty kalhoty mít jistou váhu, ale samy nedokazují nic, proto, že (dejme tomu, že na nich konstatována krev lidská) *stáří té krve nebylo určeno*.

Veřejný žalobce praví, (str. 392) že by na skvrny krevní nekladl váhy; ale strážmistr (str. 107) vypovídá, že hlavní podezření na Hilsnera svalily nalezené „šaty“ (kalhoty?).*)

Žaloba a vyšetřování nestaralo se také o to, nemohl-li vrah být u mrtvoly také po středě; možné by to bylo, neboť nalezena byla teprve v sobotu. Domněnka ta mohla by po případě mít nějakou důležitost, ale nebudu se jí zabývat, když žaloba věci si nevšimla.

Je již docela patrné: žaloba nemá žádného rozhodujícího důkazu pro *pachatelství* Hilsnerovo; všechny výpovědi svědků, až na jednu, připouštějí *jen možnost, že směrem ke kritickému místu v kritickou dobu jít mohl* — více nevyplývá, proto že od místa, kde jej viděl svědek Cink, mohl jít také jinam. Jen jeden svědek tvrdí, že ho *na kritickém místě skutečně viděl*. To by samo o sobě také nebylo rozhodujícím důkazem pachatelství, ba ani spoluviny, proto že vražda podle obžaloby se stala o půl až o hodinu později.

Jestliže však dále ohledáním protokolu pitevního a roz-

*) Při nedávném případě v Náchodě, nalezeno podle novin v domě žida, jehož služebná se utopila, 30 krvavých corpus delicti.

borem ostatních okolností se nám vtírá nevývratný úsudek, *že mrtvola na naleziště byla přinesena*, padá *posavadní žaloba* na Hilsnera sama v sobě. Myslím, že důkaz můj je dostatečně přesný, že se vražda na nalezišti mrtvoly nestala.

A tak tedy pro obvinění Hilsnera zůstávají *jen důvody všeobecné* žalobou také uváděné: zejména že totiž je líný a tulák a že se často toulával v Březině, že se honil po děvčatech. Nepopírám, že by tyto všeobecné důvody neměly váhy; avšak rozhodně popírám, že by uvedené *důvody speciální* měly moc průkaznou. Všecky se docela patrně zakládají na *důvodu nejsilnějším, ale subjektivním: na antisemitismu a ritualní pověře*. Ritualní pověra byla vis motrix celého procesu a jeho agitačního zneužití.

Podle toho si můžeme představit neúplnost obžaloby původní, pokud se Pešák k svědectví nepřihlásil! Žalobce neměl skutečně nic — a přece nepátralo se po spermatě a nepátralo se po vlastníkovi zednické zástěry — — předběžné vyšetřování přímo báječné!

Za to veřejnému žalobci dostačovaly údaje — časové! Já se přiznávám, že bych nedovedl dosvědčit, kde a kdy jsem šel předevčírem, nemám-li k tomu příčiny si to zapamatovat; pochybuji, že ti svědkové měli datum dobře v hlavě, kdy Hilsnera viděli, a pochybnost ta se potvrzuje neurčitostí a odporem některých těch svědectví. Ostatně ze všech těch svědectví pro zločin v Březině *nevyplývá zhola nic!* Dokazování žaloby v té příčině je přímo monstrosně neprávnické.

Jen tím si vysvětlíme, proč mnohé a důležité záhady posavadním soudním vyšetřováním nebyly vyšetřovány, objasněny, ba že si jich nebylo ani všimnuto.

Charakteristický příklad podává *ohnutí nohou* — teprve

mojí brožurkou na věc bylo upozorněno a také páni znalcové sami si jí více všimli, kdežto v protokole a dobrozdání pitev-ním o ní nemají zmínky!

Ostatně na tomto příkladě chci odpůrcům objasnit *právnícký* dosah těchto svých polenských studií.

Je pozoruhodno, že v hlavním přelíčení muž z lidu uká-zal na vlastní význam věci pro žalobu na Hilsnera. Uvedl jsem místo ve své první brožuře. Porotce táže se totiž znalce, zdali ohnutí a ztuhnutí nastalo *hned* po smrti. Patrně měl v hlavě předpoklad obžaloby, že Hilsner po vraždě rychle a chvatně vykonané ihned odběhl do Polné, kde již okolo 6. hod. byl viděn. Na tuto otázku porotcovu znalec dává odpověď, že ztuhnutí mohlo nastat teprve několik hodin po smrti.

Je patrné, že tato výpověď ihned měla být právnícky pro Hilsnera dále domyšlena, ale nestalo se. Kladu důraz na slovo: *právnícky*. Jakmile totiž v přelíčení od znalce se po-dává vysvětlení tak důležité, musí toto vysvětlení ve svých logických důsledcích pro proces resp. pro žalobu být pro-vedeno. Žaloba předpokládá, že pachatelé hned po činu místo v největším chvatu opustili — toto vysvětlení páně znalcovo však tomuto předpokladu odporuje. Jestliže ztuhnutí mohlo nastat teprve několik hodin po smrti, jde z toho pro Hils-nera závěr, že jakožto domnělý vrah nebo spolupachatel (proto že právě již o 6. hod. byl viděn v Polné) nemohl být u mrtvoly, když se s ní stala přeměna taková, která patrně vyžadovala manipulace delší.

Ovšem šlo by o *výklad* toho ohnutí nohou; avšak fakt je a to jsem dostatečně prokázal, že páni znalcové se o tento výklad podle své theorie o mrtvolném ztuhnutí v přelíčení opravdově nepokusili.

Teprve po výkladě mém o jakýs takýs pokus se po-starali.

Důležitost toho ohnutí nohou tkví v tom, že pro svou nezvyklost, na kterou předsedající správně poukázal, odkazuje k určité příčině. Ohnutí musilo sloužit *určitému účelu*. To uznávají všichni odborníci, jimž jsem věc předložil. Znamý profesor soudní mediciny mně píše: „ohnutí nohou právem jste jakožto velmi nápadně urgoval“. Odborník tento sám míní, že ohnutí nohou souvisí s perversním zločinem sexualním — já tento výklad přijmout nemohu, ale v tom můj znalec má pravdu, že pro nápadné ohnutí se musí nalézt příčina a důvod. Sam jsem si všechny možné případy konstruoval a od jiných konstruovat dal — výklad, jež jsem dal, jak se stále přesvědčuji, pořád je s ohledem na všechny ostatní okolnosti a fakty nejsprávnější.

Připouštím, že by se o předměť ještě dalo jednat a zejména s té stránky, že rychlé vykrvácení v zápětí může mít rychlé ztuhnutí mrtvolní; také se přiznávám, že jsem hned od samého počátku od pánů znalců tuto námitku v nějaké formě očekával; zde nepouštím se již do věci, protože by vedla k theoretické diskussi velmi spleťtí, ta však pro věc naši nemá rozhodujícího významu, proto že *vedle ohnutí nohou jsou ještě četné důvody jiné pro domněnku, že zločin se nestal na nálezišti*.

* * *

Každý vidí, že proces *věcně* musí být revidován a že zejména různé a sobě odporující výpovědi soudních lékařů, pokud to dnes je možné, od řádných odborníků musejí být prozkoumány. Je možná, že toto prozkoumání a nepředpokládané energické vyšetřování přinese *fakty docela nové*, kterými by mé vývody musily být modifikovány. Nebudu se ani okamžik rozpakovat tuto modifikaci provést. Avšak na základě

*

taktů přednesených posavadním řízením a zejména také od pánů znalců, kritika věcná nemůže soudit jinak, než-li jsem soudil já.

Výsledek této mé kritiky, to vím docela dobře, potud neuspokojuje, pokud se pro domnění docela určité nemohu rozhodnout. Ale to pochodí z toho, že fakty nepřesným pozorováním a ukvapenými výsudky byly zjišťovány. Pověrou ritualní — to vidí každý pozorující, zkoumající a hledající byli poraženi slepotou. Celá bublinová stavba procesu polenského vybudována na písčíně, vlastně bahništi předem pojatého přesvědčení — do tohoto ritualního bahniště musila se zhroutit.

Proces polenský podává po stránce psychologické přímo typický příklad, jak působí suggestce, resp. víra (pověra). Lidé, kteří čin vyšetřovali a posuzovali, oslepli a ohluchli: všecko myšlení a cítění, ba i smyslové puzení směrem napřed vykázaným; ničeho, co tomu směru se přičí nebo od něho leží stranou, nebylo povšimnuto, ba ani zpozorováno. Taková víra je právě slepá. Process dreyfussovský v procesu Polenském našel své psychologické pokračování.

Sociologicky posuzují celý process Polenský a jeho přetrásání v žurnalistice a zejména také obšírnou antisemiticko-klerikální polenskou literaturu, to zde pravím docela stručně, v první řadě za smutné znamení našich českých a rakouských poměrů kulturních.

Opakuji, co jsem demonstrujícím studentům napsal na tabuli: Celý process polenský a jeho antisemitické využitkování je attentátem proti zdravému rozumu a lidskosti.

DOSLOV.

Jsem, jak doufám, se svou literární kritikou polenského procesu hotov.

Přiznávám se, že jsem nikdy nepodnikl práce, která by byla tak namáhavá a vzrušující. Hrubé útoky se strany klerikální a antisemitské znepokojily mne málo, také nerozčililo mne demonstrativní přepadení části studentů a jich pomocníků. Rozčiluje však poznávání k víře nepodobné nedbalosti a povrchnosti celého procesního jednání, rozčiluje práce inkvisitorní a ta neobvyklá okolnost, být nucen jednat o cti a životů lidí. Cítil jsem živě, jakou trest smrti, o který se v procesu jedná, ukládá odpovědnost — avšak jak povrchně a bezstarostně lidé soudí o životě i smrti! Trest smrti má již proto být zrušen.

Svým vnikáním do procesu vycítil jsem také velmi živě, co znamená svědomí kolektivní a jak vůbec moderní snahy po socialisaci trestního práva (v. Liszt) jsou oprávněny. Přál bych si, aby tato práce obrátila pozornost také na otázku tuto.

Práce má byla těžká. Pravím to těm, kdož si mé vystoupení objasňují nějakým návalem citů a pod. Nikoli — když jsem přečet protokol přelíčení poprvé, věděl jsem již, co podnikám. Musil jsem si z nepřesně stanovených okol-

ností, z výpovědí v přelíčení a z protokolů znalců utvořit celý obraz kraje, činu a massy lidí, soudců, znalců, svědků; když jsem po prázdninách byl tázán na své mínění o polenském procesu, musil jsem nešťastnou Polnou namáhavě hledat na mapách; dnes znám celé město i okolí, znám tam množství lidí, osobně mi zcela cizích. Mnohé v několika generacích a v celém rodovém rozvětvení. Studium procesu dalo mi nahlédnout velmi intimně do života jednoho kusu naší české země. Pohled nepotěšitelný!

Po uveřejnění brožury bylo mi od velmi mnohých a různých stran posíláno ohromné množství zpráv o činu a lidech s ním nějak souvisících; svou prvou studii učinil jsem sám bez pomoci a vědění kohokoliv; sotva že brožurka vyšla, byl jsem nucen vcházet písemně i ústně ve styk s lidmi nejrozmanitějšími. Zprávy z okolí Polné hromadily se mi den ze dne, má pracovna stala se téměř kriminalistickou registraturou o Polné a jejím okolí. Čtenář si to snad představí, řeknu-li, že mi korespondence o Polné často ubírá denně dvě hodiny. A k tomu ty různé a známé české dopisy a zásylky anonymní...

Studium procesu kladlo mi namahavé otázky medicínské a právnické, myslím, že jsem je, dík přátelské pomoci odborníků, zmohl zcela kriticky a nepředpojatě.

Trapně a tísnivě působí vhléd, který mi kritika procesu poskytla do našich česko-rakouských poměrů, do mravnosti a vzdělání obyvatelstva, právníků, soudců, lékařů a zvláště také žurnalistiky. To poslední cítím, jsa sám žurnalista a spisovatel, těžce. Všeobecná pozornost jest nyní obrácena k politické mizerii mé užší a širší vlasti; kritika polenského procesu poučuje mne o tom, že stav politický je ve vnitřní vzájemné shodě s širšími poměry socialními. Jakou je ta naše politika, takové jsou všechny naše poměry. Jako sociolog

musím sice tento vnitřní konsensus hned předem přijímat a dedukovat; zde však mohl a musil jsem jej v případě konkrétním pojmut v celé plnosti a životnosti.

O některých jiných, částečně velmi zajímavých zkušenostech, kterých jsem nabyl při těchto svých studiích, zvláště také na samém místě Polenském, bude mi snad možno povědět něco čtenářům později. Nyní chtěl bych tyto polenské studie uzavřít s tím přáním, aby přispěly k vyplenění pověry ritualní. Při práci mé stávalo se mi pořád jasnějším a jasnějším: pověra ritualní je hroznou obžalobou českého národa. Židé čeští a českých zemí vůbec (to dotvrzují mi vzdělání a velmi kritičtí znalci židovstva) náležejí k elitě nejen židovstva rakouského, ale židovstva vůbec — jak lze jim imputovat barbarskou vraždu ritualní! A kdyby tito tak vzdělání a mravně vysoko stojící čeští židé ve svém středu měli třeba jen ritualní sektu — jak barbarskými by musily být všeobecné kulturní poměry nás křesťanů, v nichž taková sekta mohla by se rozvinout a udržet?! Čím více člověk o ritualní pověře přemýšlí, tím se jeví absurdnější a pro náš lid nebezpečnější. Jak pověra ta oslepuje, a suroví — — to přece na procesu polenském vidět ve velkém i malém přímo názorně. Sicilská mafie sotva by se dala srovnat s ritualní sektou — jest povinností, přivést do smutné záležitosti jasné světlo a docela zřejmě pravdě pomoci k vítězství. Kulturní, náboženskou, právníckou a medicínskou hanbu kutnohorskou odstraní jen čestná, energicky a věcně provedená revise.

W

Příloha: Protokol a dobrozdání pytevní.*)

Protokol, sepsaný dne 1. dubna 1899.

Nejdříve se konstatuje, že mrtvola zavražděné Anežky Hrůzové byla v tomtéž stavu před pytváním nalezena, v jakém od soudní komise dnes odpoledne po předsevzatém soudním ohledání místa činu do ochrany p. měšťanosty v Polné, Rudolfa Sadila, níže podepsané komisi byla odevzdána.

A) Zevnější popsání šatstva. III

Mrtvola děvčete asi dvacetiletého, 155 cm. dlouhá, horní část těla až k pasu úplně nahá.

Od pasu až ke kolenou oblečena do kalhot z látky červené s modrým límcem, s modrou záplatou na levém kolenně. Nohy od kolenou dolů oblečené punčochami, červeně a modře napříč žíhanými, obuta do šněrovacích botek.

Mrtvola ležela v rakvi, vyplněné hoblovačkami.

Po částečném svléknutí a částečném rozřezání oděvu byla mrtvola z rakve přenešena na pytevní stůl.

Při pozorném prohlédnutí kalhot pozorovati lze na zadní části levé poloviny a sice odpovídaje přibližně místu, které přiléhá vzadu k rozkroku, několik skvrn seschlých barvy neurčité, slabounce do špinavě žluta (barva kalhot na téže straně jest růžová), velikosti pětihaléře až zlatníku s konturami neurčitými, rozplývajícími. Při pohmatu dělá dojem látky v tom místě jako slabounce škrobené. Skvrny tyto proráží též na druhou stranu skrz látku, která zde jest barvy červené a jsou barvy více do hněda.

Místo toto na kalhotech bylo modrou tužkou ohraničeno. Vedle toho nachází se dole ve švu, spojujícím obě zadní

*) Vynechány pouze formalie.

polovice, několik skvrn žlutohnědých, jež se vši pravděpodobností pocházejí od zamazání lejnem.

Na polovině pravé kalhot zadní části a vnitřní, odpovídaje asi vnitřní části stehna, nacházejí se opět skvrny na zevnější červené straně, barvy tmavohnědé, velikosti as 2—3 cm. v průměru, na druhou stranu neprorážející, látka taktéž v místě skoro jest poněkud tužší, jako škrobená.

B) Zevnější popsání mrtvoly.

Mrtvola jest kostry gracielní, svalstva přiměřeně vyvinutého, podkožní vazivo chová dosti tuku.

Kůže na přední části trupu jest bledá až na zevní hřbetní straně levého předloktí a zevní a horní straně levé ruky.

Hlava jest pokryta rezavými vlasy v rozčuchaném chumáči, které na obličej splývají. Vlasy jsou celé seschlou čerstvou krví prosáklé. Z uší, úst, genitálií (rodidel) a z řítě žádný výtok. Nosní dírky částečně vyplněny seschlou krví.

Obličej taktéž krví zbrocený, na něm jakož i na přední ploše krku, hrudníku a bříse lpí roztroušeně něco chmouru z jehličí a travin.

Obličej, zvláště nos, tváře a pysky, odulé mírně, pokožka zvláště nosu, tváří, pysků a brady červono-flalově zbarvená.

Oči málo pootevřené, rohovka zakalená, zorničky po rozšířené stejné, spojivky něco překrvené.

Ústa zavřená, zuby k sobě stisklé. Krk dosti široký, přiměřeně dlouhý.

Č. 1. Na přední straně krku nachází se ohromná rána, táhnoucí se něco z prava z dola napříč šikmo nahoru na levo směrem k uchu. Rána pronikla veškeré měkké součásti až k páteři.

Při skloněné hlavě vzad jest rána 8 cm. dlouhá a 5 cm. široká, okraje jsou ostré, nikterak krví podlité nebo zhmožděné. Z rány na krku vyčnívají na dolním okraji poněkud přeříz-

nuté chrupavky hrtanové. Asi uprostřed krku na pravé straně od prostředku pravého konce rány (Č. 2.) na krku táhne se úplně napříč rýha strangulační po celé straně krku až vzadu k páteři se táhnoucí.

Rýha jest asi půl cm. široká, přímočarná, zaschlá, barvy hlavně v zadních partiích červeno-hnědé. Hrudník dosti široký, více plochý, žlázy prsní dosti vyvinuté. Břich vpadlý, na obličeji, krku, hrudníku i břiše nacházejí se různé otisky, pocházející od půdy, na které mrtvola těmi plochami ležela.

Hrma obrostlá chloupky barvy světle zrzavé; na dvou místech chloupky zpečené šedivou škrobovitou látkou, velikosti asi prosa.

Chloupky zpečené odstřihnuty a uschovány.

Hymen annulární, jemný, nejevíci nikde žádného přerušení, pouze místy mnohými vroubky lemovaný, bledý, nikde nejevíci nějakého násilného porušení, zhmoždění neb jakéhosi zbarvení.

Na nohou různé otisky, hlavně pod koleny od podvazků.

Ruce v loktech v pravém uhlu skorem ku předu ohnuty, jevíci na ramenech jakož i nadloktích různé rýhy strangulační, způsobené šatem, hlavně rukávy košile. Na zevní straně nadloktí levého a sice v dolní polovině táhne se skvrna barvy slabě fialové do zelena, šikmo (Č. 3.) z dola nahoru se táhnoucí asi 12 cm. dlouhá a 3 cm. široká, jevíci se co podlitina krevní.

Taktéž na loktě téže ruky nachází se skvrna bledočervená-fialová.

Předloktí ruky levé jest něco zduřelé, hlavně na hřbetní, částečně vnitřní a zevní ploše počínaje as 2 cm. (Č. 4.) od kloubu loketního dolů, kůže tmavočerveně zbarvená (z naříznutí v těchto místech ohledána tkáň až ku kosti silně tmavočervenou, krví prosáklá). Ruka zvláště na hřbetní straně zduřelá, zbarvení kůže tmavočervené na předloktí přichází

i na kůži hřbetní části ruky, kdež mění se více v barvu špinavě tmavofialovou.

Palec levé ruky jest natažen, ostatní prsty ruky mírně zahnuté. Prsty, jakož i dlaňová část ruky jsou potřísněny čerstvou seschlou krví.

Na zevní a hřbetní straně prstence a prstu prostředního jeví se malé kožní (Č. 5.) exkoriace, docela povrchní, četné bez reakce.

Na nadloktí ruky pravé jeví se taktéž různé strangulační rýhy, pocházející od oděvu.

Předloktí ruky pravé jest také něco málo zduřelé, avšak o mnoho méně než u ruky levé.

Pokožka však celého předloktí jest úplně bledá. Ruka pravá taktéž jako levá, hlavně na hřbetní části zduřelá, pokožka do tmavočervenofialova zbarvena, palec natažený, prsty mírně zakřivené, tytéž jakož i dlaňová část ruky zaschlou krví zbrocená.

Č. 6. a) Na prostředním druhém kloubu malíčku jest tmavohnědě zaschlá povrchní odřenina v průměru as půl milimetru, taktéž i uprostřed prvního článku prostřed prstu na hřbetní straně je zaschlá Č. 6. b) exkoriace podobná, barvy černohnědé, 1 cm. dlouhá, půl cm. široká.

Č. 7. Hřbetní plochy všech 4 prstů hlavně na článcích druhých jsou pokryty hojným množstvím malých exkoriací bez reakce. Za nehty obou rukou neshledáno ničeho kromě zaschlé krve. Na zadní straně těla jest pokožka bleďa, nikdež sebe méně porušena.

Č. 8. Po odstranění spečených vlasů na hlavě shledáno, že na zadní a obou postranních částech hlavy nachází se 8 ran průběhu lineárního, různým směrem probíhajících, z nichž nejmenší jest as půldruhého centimetru a největší as šest centimetrů dlouhá.

Rány jsou skorem úplně podobné jedna druhé, takže

možno s určitostí souditi, že byly způsobeny jedním a týmž nástrojem.

Všecky sahají skrze měkké části jenom ke kosti lebeční. Okraje mají sice dosti ostré, ale přece zhmožděné a ne hladké, místy není tkáň úplně přerušena až ke kosti, nýbrž souvisí ještě dohromady malinkými přepážkami.

Na mrtvole ještě nevyskytují se žádné známky hniloby.

C) Vnitřní ohledání mrtvoly.

Po odstranění měkkých pokrývek lebky shledány na vnitřní straně jich jakož i na vazivu zbylém na lebce, v místech, odpovídajících zevním ranám, tmavočervené suffuse krevní.

Č. 1. Leb mohutná, silná. Kompakta skorem převládá. Rýhy od arteria mening med., jakož i od pacchiomských granulací velmi dobře znatelné.

Polebice tvrdá jemná, hladká, asi uprostřed centrálních laloků mírně přiléhající. Ve velkém splavu srpovém, jakož i v ostatních splavech velmi málo tekuté krve. Polebice měkká jemná, hladká, s cévami červeně naštíknutými, pouze v místech centrálních laloků poněkud drsná, odpovídaje drsnatinám na tvrdé polebici. Závitky mozkové četné, tkáň mozku tuhá, nepřiliš překrvená, kora dosti široká.

V komorách mozkových, jež nejsou rozšířené, jen několik kapek čiré tekutiny. Ependym jemný, hladký. Tkáň centrálních ganglií, jakož i mozečku a prodloužené míchy dosti tuhá, struktura dobře vyznačená. Na dně lebky jen pár kapek čiré tekutiny, kosti na dně lebky neporušené.

Č. 2. Po otevření dutiny hrudní vyjmut jazyk, který byl na povrchu do červenohněda zbarvený.

Jazyk souvisel s os hyoideum a horní částí jícnu. Řezem v ráně odděleno bylo os hyoideum od chrupavky hrtanové, cartilago thyreoidea. Levá vena jugularis externa přeříznuta, jakož i krkavice společná, levá, naříznuta.

V srdečníku několik gramů čiré tekutiny. Stav branice na levo i na pravo u pátého žebra. Srdce něco málo tukem porostlé, sval na řezu tuhý, červenohnědý, levá komora úplně prázdná, v pravé komoře něco málo tmavočervené krve, částečně tekuté, částečně sražené.

Chlopně jemné, domykavé.

Plíce pravá v dolní části lehce přirostlá. Ostatně na povrchu hladká, vzdušná úplně, v průduškách něco málo zpěněné tekutiny krvavé.

Plíce levá úplně volná, taktéž úplně vzdušná. Poloha střev normální.

Játra na povrchu úplně hladká, barvy bledohnědé, na řezu tuhá, nedokrevná, struktura dobře znatelná.

V žlučovém měchýřku něco tekuté žluče. V žaludku hojné množství řídké, bělavé kaše, dle všeho hlavně z mléka pozůstávající, sem tam obsahující taktéž tužší části pokrmu.

Ledvina pravá i levá as 8 cm dlouhá a 5 cm široká, pouzdra lehce slupitelná, struktura na řezu dobře znatelná, tkaň tuhá, bledá, nedokrevná; slezina malá, na povrchu jemná, hladká, na řezu taktéž nedokrevná.

Střeva bledá na serose i na sliznici; v střevě tlustém něco lejna. Měchýř močový prázdný, obsahuje jenom něco málo moče. Děloha malá, panenská, tuhá, taktéž vaječníky na řezu tuhé a nedokrevné.

Pochva bledá, na sliznici columna rugarum ostře označená. —

Po skončení pytvání mrtvoly, které trvalo až do 7^{1/2} hodin s večera, žádali pp. lékařští znalcové, aby jim k podání dobrozdání takové velmi důležité věci trestní, byla poskytnuta nejdéle 4 neb 5denní lhůta.

Lhůta tato také pp. lékařským znalcům byla povolena.

*

Pokračování u téhož soudu u přítomnosti týchž soudních osob a znalců lékařů dne 6./4. 99.

Pp. znalcové lékařští byli opět na jich znaleckou přísahu upamováni; na to jim byly předloženy otázky ve smyslu čl. 129. tr. ř., pak zejména otázka nejprvnější, aby pp. znalcové se dle možnosti co nejurčitěji vyjádřili o tom, jaká doba nejméně od zavraždění Anežky Hrůzové až do nalezení její mrtvoly mohla uplynouti. K těmto otázkám pak pp. znalcové podali na základě předstojícího protokolu o pytvání následující:

D o b r o z d á n í.

Po pečlivém ohledání mrtvoly, nalezených šatů a předmětů a po bedlivém uvážení všech shledaných okolností a známek můžeme s určitostí, dle pravidel vědy lékařské následující dobrozdání podati:

ad 1) Za poranění smrtelné považujeme ránu řeznou na krku, uvedenou pod (B č. 1). Za poranění života nebezpečná, strangulační rýhu na krku (B č. 2) a rány na hlavě, hlavně pro jich četnost a rozsáhlost (B č. 8).

Za poranění lehká, poranění na levé ruce, na levém nadloktí (B č. 3) a poranění na pravé ruce (B č. 6 a) b).

B č. 4 považujeme za zjev povstálý následkem stažení cév na rukou rukávy a šatem a tím způsobem přerušení oběhu krevního rukou.

B č. 5 a 7 považujeme za zranění postmortální, povstálé vlečením mrtvoly a rozdřením zevních ploch prstů po drsné zemi, po případě chrastí.

ad 2) Za hlavní příčinu smrti pokládáme poranění sub. B č. 1., jejímž následkem bylo rychlé vykrvácení a porušení dýchání.

Toto poranění způsobeno bylo nástrojem ostrým a dosti silným, nejspíše silným nožem.

Smrt nastala následkem tohoto poranění.

ad 3) Spáchaný čin již pro svou všeobecnou povahu stal se příčinou smrti.

ad 4) Co se nalezených nástrojů týče, můžeme připustit s určitostí, že zranění na hlavě sub. B. č. 8 mohla způsobena býti ostrou hranou některého z velkých kamenů, nalezených

poblíž mrtvoly, ačkoliv tím netvrdíme, že způsobena byla jedním z těch kamenů, uschovaných co corpora delicti č. 10., naopak dle jejich konfigurace a dle jich zakrvácení můžeme tvrditi, že z těchto dvou kamenů to nebyl žádný.

Poranění sub. B. č. 3. mohlo způsobeno býti holí, nalezenou poblíže mrtvoly.

ad 5) Vražda vykonána byla se zvláštní ukrutností, způsobem zákeřnickým.

Co do znamének odporu mohli bychom za tyto považovati pouze zranění na ruce pravé sub B č. 6 a. b.

Co se týče doby, po kterou mrtvola tam mohla až do nalezení býti, tu vzhledem k tomu, že mrtvola nalezena byla skoro mrazem ztuhlá a úplně čerstvá, připouštíme možnost, že mrtvola tam ležeti mohla 2¹/₂ dne, čili od té doby, kdy byla skutečně pohřešována.

Vzhledem k otázce ve smyslu § 125. tr. ř. prohlašujeme, že jsme žádných známek smilného násilí na mrtvole nenalezli, že však z toho důvodu, že dlužno čekati chemické a mikroskopické zkoušky domnělých stop spermatu na hrmě a kalhotách, s určitostí se vysloviti nemůžeme.

*

Pokračování — dne 19./4. 99.

Pp. znalci lékařští upozorněni byvše opět na svoji znaleckou přísahu, doplnili na to svoje dobrozdání ve smyslu dožadování c. k. kraj. soudu v H. Kutné ze dne 17./4. 99 následovně:

Jak z ohledání zevního, tak z ohledání vnitřního s určitostí tvrdíme, že mrtvola Anežky Hrůzové skorem úplně vykrváčena byla. Vykrváčení muselo nastati ránou řeznou na krku, při které byly četné a mohutné cévy přeríznuty.

Vykrváčení nastalo v krátké době a musela se krev mohutným proudem z mrtvoly řinouti. Krev v takovém množství z rány se řinoucí při styku se vzduchem musela se srážeti.

Při čemž by se byl musel v době několika minut utvo-

řiti mohutný koláč krevní — sražený —, totiž fibrin a pevné elementy v krvi obsažené, pouze sirovátčina krevní může se buď vypařit a nebo vsáknouti do země.

Taktéž nemůžeme připustiti, že by doba dvou dnů do nalezení mrtvoly a mírné přepršky na to ve čtvrtek byly mohly míti takový vliv, že by koláč krevní nadobro se ztratil. Vzhledem k tomu, že vražda stala se asi pravděpodobně ve zmíněném dolíku při cestě, kde se musela vyřinutá krev pohromadě udržeti a vzhledem, že jsme našli části oděvu a obě místa, kde vražda byla asi vykonána a kde mrtvola byla nalezena, pouze zcela málo krve prosáknutá, spíše jenom potřísněná, můžeme s určitostí tvrditi, že stopy nalezené krve neodpovídaly množství krve, kterou bychom při takovém způsobu smrti v okolí mrtvoly s určitostí očekávati mohli.

Konečně vzhledem k okolnostem, jak řez na krku vykonán byl, musíme s určitostí za to míti, že řez na zavražděné vykonán byl obráceně obličejem k zemi, neboť jinak, kdyby řez byl vykonán při poloze na zádech, muselo by okolí a stromky mocným proudem krve, na všechny strany stříkající, býti potřísněny, čehož jsme při důkladné prohlídce místa nenalezli, neboť místo krve potřísněné bylo rozsahu malého a ohraničeného.*)

*) Na nemožnosti tohoto prokolu a jeho neshodu s pozdějšími výpověďmi pánů znalců jsem už dostatek upozornil. Zde jen vyslovuji podivení nad tím, že se neštíteli, podávat dodatek k dobrozdání po delší době z paměti! A dodatek ten, jak jsem už řekl, je podezřele antisemitický.

Že pánové potřebovali k dobrozdání po pitvě více dní, nechci jim zalívat. Viděl jsem z toho dobrozdání, stejně jako z „Odpovědi“ hned, že se poučovali z Reinsberga; bohužel poučili se z knihy této velmi povrchně a nesprávně.

